

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatus De Fiducia In Deum Plurimas Et Utilissimas pro
vitâ spirituali instructiones Continens, Præcipue Ad
Obtinendam magnam animæ quietem, & afflictiones
quascunque ingenti cum solatio & fructu ...**

Dusault, Nicolas

Coloniæ Agrippinæ, 1660

Liber I. de fundamentis fiduciæ in Deum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50333)

TRACTATUS

DE

FIDUCIA IN DEUM

LIBER I.

DE

Fundamentis Fidei in Deum

Prooemium.

Evidentia Providentia divina.

Clemens Alexandrinus l. 5. Strom. ostendit nonnunquam quaestiones proponi quae reprehensione potius quam responsione dignae sint. Tale exempli causa ponit eam qua quis quaereret, an sit aliqua in mundo Providentia nam dubitare de Providentia Dei, est quodammodo eam negare, quod nihil est aliud quam portam aperire vitis omnibus & sceleribus quae fingi animo possunt. Quid erit insipientissime mortalium, an non intelligat admirabilem illum atque perpetuum creaturarum omnium concentum tot tantisque vocibus manifestare hanc Providentiam

quae

quot quantisque dissident districtibus, mira
 tamen inter se conformitate qualitatum, o-
 perationum, motuum, usus; commodorum-
 que ad perfectionem hujus universi? An non
 intelligis quod ne fides quidem duæ unius
 chelys concordare harmonicè possunt, sine
 aliqua Providentia? Qua ratione fieri potest
 ut tot res creatæ tamque variæ cœlo terra-
 que diffusæ visibiles, invisibiles, frigidæ, ca-
 lidæ, parvæ, magnæ, mediocres, vivæ mor-
 tuæque & mille aliis inter se discrimini-
 bus differentes tam constantem & uniformem
 inter se ordinem jam inde à quinque aut sex
 mille annorum decursu inviolatum obti-
 neant, sine Providentiâ? Recta navigij in ma-
 ri gubernatio declarat Navarchi præsentis
 industriam. Et mundi hujus tam ordinata ad-
 ministratio, de Providentia ejus cujus sapien-
 tia provida regitur, dubitandi locum potest
 relinquere? Hæc est quæ te manu ducit & sus-
 tentat, hæc est cujus beneficio aërem pulmo-
 ne attrahis & remittis, hæc Sanguinem venis
 tuis suppediat: non nisi ejus munere & gra-
 tiâ vivis. Et quærere audes: sitne aliqua in
 mundo providentia? De hoc queritur Deus
 apud Prophetam Ose II. *Portabam vos in bra-
 chio meo, & ipsi nescierunt, quod curarem
 vos* Idcirco hujus operis initium sumo à con-

fiderationibus quæ deducunt nos in cogitationem providentiæ divinæ vel disponunt ad eius ordinem nutumque sequendum; hinc enim mutuare lucem operumque necessariam debemus in exercitio virtutum omnium atque in primis ejus cujus titulum tractatui huic præfiximus. Non enim sine insipientia nota viderer loqui de Fiducia in Deum illis, qui de Providentia Dei nihil unquam didicissent, neque nossent quantum non modo suavitatis & amoris illa habeat, sed etiam quantum virtutis & roboris tribuat ipsi confidentibus. Istud est quod præstare conabor hoc primo libro, divinæ Providentiæ fretus gratia quam imploro, ut quod mihi inspiravit desiderium, benigne promoveat, faciatque me arripere fiduciam erga se, qualem oportet & habere me, & in alius excitare.

CAPUT I,

Omnes homines desiderant esse beati in hac vita & quo modo id possint obtinere.

§. I.

Omnes homines desiderant esse beati.

Nihil in rerum naturâ tam occultum, nihil tam impervium quàm cogitationes voluntatesque hominum ut recte notat S. Augu-

Augustinus lib. 3. de Trin. cap. 3. Quid intellectu tam bonorum Angelorum quam Caco-dæmonum perspicacius? nec tamen queunt pervidere eas, sed conjecturâ duntaxat conjicere. Solus scrutatur corda & renes Deus, quem solum nihil latet, qui intelligit cogitationes nostras à longè & omnes vias nostras prævidet, cognoscit omnia novissima & antiqua. cui tenebræ voluntatum nostrarum non obscurantur sed nox sicut dies illuminatur. Psal. 138. Et tamen adjungit idem sanctus Doctor: quædam est ejusdem naturæ viventis & ratione utentis tanta conspiratio, ut nonnullæ sint voluntates omnium, etiam singulis notæ, si tantillum velint laboris adhibere. Nimirum quædam sunt quæ non inconvenienter in aliis de se quisque conjiciat compatiante vel conspirante vitio seu naturâ, quam quidem eandem singuli participât; unde non aberrabit multum qui suo alios pede metietur, & a suarum experienciâ inclinationum, conjecturam faciet de alienis. In hanc rem Augustinus cap. 3. facetissimam Mimi cujusdam narrat urbanitatem, qui cum promisisset se in theatro, quid in animo haberent, & quid vellent omnes, aliis ludis esse dicturum, atque ad diem constitutum ingenti expectatione major multitudo conflue-

B 5

ret,

ret, suspensis & silentibus omnibus, dixisset, perhibetur: vili vultis emere, & carò vendere. Quo tamen dicto levissimus scenicus nescio an veritatem attigerit. Verùm ut Augustinus quoque notat, Mimus ille vel seipsum intuedo vel alios quoque experiendo vili velle emere: & carò vendere, omnibus id credit esse commune. Inveniuntur quippe homines ejusmodi adepti justitiam, ut fraudes omnes & dolos in commerciis detestentur. largitionis etiam gratiã novimus quosdam emisse frumenta carius & vilius vendidisse suis civibus. Nec sanè verum est omnes velle carò vendere. Quot enim reperiuntur, qui possessiones suas parvo vendant & prodigunt, & magno pretio hujus & æternæ vitæ emant, quæ consumant libidines. At si dixisset: Omnes beati esse vultis, miseri esse non vultis, dixisset aliquid quod nullus in sua non agnosceret voluntate unde si una omnes voce interrogari possent: utrum beati esse velent, sine ullâ dubitatione, velle, responderent omnes.

§. II.

Quam facile sit beatitudinem consequi;

HÆc Sanctissimus Hipponensium Antistes pluribus prosequitur lib. 10. Confess.

cap.

cap. 20. & conc. 2. in Psal. 32, admirabili spiritus eloquentiâ, sed hæc pauca sufficiant ad institutum nostrum quod est demonstrare viam aliquam quâ pervenire possimus ad veram beatitudinem quam omnes appetunt, pauci possident, quia quæritur ubi non est, non quæritur ubi est. Negari enim non potest, sine permagno labore nos posse felices esse, non dico solum in cœlo, ubi est beatæ vitæ ex bonorum omnium aggregatione perfecta possessio, sed in hac etiam vitâ mortali, in qua licet videamur non nisi seminare in lacrymis & in dolore metere & portare manipulos afflictionum; possumus tamen veram & solidam animi felicitatem consequi sine ulla etiam immutatione, diminutione aut jacturâ quacunque, si sincerè velimus. Proposita est omnibus omnium ordinum hominibus nec grandi pretio vitæ beatitudo, non auro, non argento, non amicis, non honoribus, non favore, non sanitate, non scientia, non æstimatione nominis opus est. Unus unicus voluntatis actus heroicus totum est pretium, hæc tota juris est nostri, hujus unius perfectum obtinemus dominium. O beatam conditionem nostram! quam sic inaudito exemplo retinere integram inviolatamque possumus, in ipsis adeo adversitatibus vitæ-

que hujus miseris, ut semel possessa invitis nobis nullâ inimicâ vi possit eripi, nec accedere quidquam tam insolens, quod nocere, incommodare, aut affligere nos possit. Nimirum: *Non contristabit iustum, quidquid ei acciderit*, inquit verè Sapiens. Nec mirum, accidentia quippe produci & destrui, adesse & abesse possunt, ut Philosophi docent, sine subjecti corruptione, sine læsione substantiæ, extra quam sunt posita. Cum itaque iustus intimo sibi atque ut sic dicam, essentiali fruatur mentis gaudio, quidquid extrinsecus illi advenerit, hanc internam animi pacem beatitudinemque nec immutare nec corrumpere poterit. Hæc est non minus vera quam subtilis & ingeniosa in hunc locum interpretatio Hugonis Cardinalis.

§. III.

Vera Beatitudo Deus est.

Reliquum est ut declarem quæ sit tandem illa via quæ ad tam beatum statum nos deducat, quo obrento nihil sit quod formidemus, nihil quod desideremus amplius, sed in quo conquirere liceat circumscriptis nos malorum turbis, & jucundâ animi tranquillitate perfrui, ne quidquam adventibus persecutionum procellis. Sancti

Patres

Patres vitæque spiritualis magistri de hac materia tractantes consentire in uno omnes, sed diffidere videntur in altero. Unanimi consensu beatitudinis objectum statuunt Deum super omnes res creatas unice eminentem. *Illud verum est & solum gaudium*, inquit S. Bernardus ep. 114. quod de Creatore, non de creaturâ percipitur, & quod cum possederis, nemo tollet à te cui comparata omnis aliunde iucunditas, mœror est, omnis suavitas, dolor est, omne dulce *amarum, omne decorum fœdum, omne postremo, quod cunque aliud delectare potest, molestum.* At vero in hoc videntur dissentire, quod alii illam formaliter, ut scholæ loquuntur, ponant in timore Dei, alii in amore Dei, alii in cõformitate voluntatis nostræ cum divinâ, quidam in fiducia Dei, plures in his omnibus simul. Et quidem difficile est ita uni illarum virtutum deditum esse ut non exerceas omnes, propter mutuam, quo intimè sibi conjugatæ sunt, nexum. Ut ut sit, quemadmodum vanum foret, extra Deum veram felicitatem quærere & conjunctionem quæ cum Divina nobis Majestate intercedit sanctarum exercitio occupationû quibus illi arctissimè adstringimur; ita dubiû non est, quin in omnibus iis hanc beatitudinem inveniamus, in quibus Deus invenitur

& quotiescunque nos illi religiosi mentis exercitiis intimè conjungimur. Hæc divina Unio eodem quasi spiritu cum Deo nos informat, juxta illud Apostolici Cor. 6. *Qui adhæret Deo unus spiritus est.* Ita ut quodam modo infinitas ejus perfectiones participemus etiam tunc, cum maximè disiuncti videmur. Id quod placet, palam facere narratione alicujus historiæ prorsus singularis, cujus post Joannem Taulerum Ordinis Sancti Domini Concionatorem sui temporis, meminit Ludovicus Blosius vir Doctissimus ac Religiosissimus. Illa fundamenti instar erit eorū quæ paulo post dicentur de mediis quibus beati efficitur per voluntatis nostræ perfectissimam cum divinâ Unionem & per heroicam Divinæ Bonitatis fiduciam quæ sane virtus est, cui minus, nisi fallor, tribuere, homines videntur, cum tamen sit nobis maximè necessaria.

§. IV.

Historia memorabilis hominis verè beati.

Celebris quidam Theologus postquam annis octo, continuis petiisset a Deo precibus dari sibi hominem, à quo compendiosam supremæ perfectionis viam edoceretur certus sequi quibuslibet implexam spinis &

sentibus horridam. Accidit ut die quadam in templo huius rei causa persistens in precatione, audiret hanc vocem: egredere & reperies quem optas Magistrum. Dicto audiens surrexit è loco plenus gaudio & spe; in egressu ante fores templi hominem offendit mendicum plagis & pedore obsitum, quem promote suo amicè salutans precatur eidem faustum diem, cui mendicus negat se unquam infaustum vixisse. Theologus inexpectato percussus responso, veritus ne sinistrè accepisset salutationem suam, repetiit adjungens: Bone vir precor ut te Deus bonis omnibus cumulet. Domine mi respondit mendicus: non memini me ullis unquam malis affectum: hæc illum responsio magis suspensum tenuit; nihilominus suspicatus neutram illum fortasse salutationem rectè percepisse, eam paulo immutatam iterat: Ego inquit precor iterum ut tibi vitam fortunet Deus. Et ego, reponit alter, iterum confirmo tibi, nunquam infortunatam duxi. Hic Theologus suboffensus: Et verò, Credo, inquit, vis malorum quã sustines, tibi turbat mentem: an nondum intelligis quod dico, nunquid non eloquor satis? verbo inquam, Deum precor ut tibi largiatur quidquid exoptas: Domine mi, respondit mendicus, rogo te ne turberis, intellexi satis.

satis, contentissimus sum forte mea, immo
 feverare tibi possum, habere me non mod
 quæ opto omnia, verum etiam in mundo
 cidere nihil posse nisi quod ego velim. Ob
 stupuit enim verò adhæc collecto paulisper
 animo Theologus & tam inusitatum secum
 mirari respondendi modum, nec satis capere
 quare denuò aggressus hominem ut sui disc
 rationem redderet; videri sibi fassus est, para
 dox a loqui, & incredibile esse quod ad eam
 redactus miseriã propter quam ab omnibus
 miserrimus meritò judicaretur, solus ipse se
 æstimaret minimè miserum: hoc verò sibi vi
 deri planè contra rationem esse, & commu
 nem mortalium sensum, imò & contra scrip
 turam sacram. Job enim generatim de morta
 libus omnibus loquitur, c. 4. *Homo natus de
 muliere, brevi vivens tempore, repletur multis
 miseriis.* Ad hæc non obmutuit mendicus, sed
 ut erat optimè instructus à Spiritu Sancto
 doctrinam, quam in perfectionis scholâ didi
 cerat, sublimem, cœpit Doctori isti tradere
 hanc sententiam. Noveris Domine mi veris
 simum esse, nunquam vixisse me vitam infe
 licem aut malis afflictum aut fortunã usum
 adversã, id quod aggredior planius exponere,
 nec hec tibi paradoxum aut incredibile
 videatur, propterea quod sic semper adstri
 ctus

Etus atque unitus uni sum Deo meo, ut non
nisi unum facere cum Divinâ Majestate me
putem. Judicia Dei, mea sunt; Cogitationes
ejus, cogitationes meæ, desideria ejus, semper
mea: id semper facit Deus, quod mihi placet
quando facit, quod ipsi placet; quia quidquid
ipse vult, volo & ego, & si quid nolit, nolo &
ego: si fame crucior, laudo Deum, qui ita
vult: si æstus, si frigus me adurit; si imbres, si
venti, si morbi me invadunt, lætus excipio
tanquam hospites à Deo missos. Si homines
illudunt, si me persequuntur: si dæmones
quoque ipsi in me conspirant, patienter fero,
immò exulto gaudio, quod Dei voluntas in
me perficiatur. Illud enim mihi persuasissi-
mum est, nec homines nec rem ullam crea-
tam virium in me quidquam habere, nisi
quando & quantum à Deo accipiunt. Idcirco
quidquid tandem accidit, nō ad alium quàm
ad Deum solum refero, à quo quid fieri quæ-
so potest, nisi optimè? Ego terræ vermiculus
qua ratione ausim me opponere Deo Opti-
mo Maximo, aut contradicere ejus benepla-
cito? ejus solius manu tactus quid queror?
Nunquid non ipse creator meus est, & ego
creatura ejus? Et Deus cum esset æternus, im-
mortalis, nunquid non dilexit me usque ad
mortem, & mortem quidem crucis? quomo-
do

do fieri potest ut tanto me persecutus amor
 mihi velit malè? aut ego ejus erga me ven
 rans Bonitatem, non excipiam cum gratia
 actione quidquid mihi immiserit, siue san
 tem siue morbum, siue honores, siue com
 melias, seu quidquid demum illi placuerit
 Mala ab ejus sanctissimâ voluntate profecta
 non sunt mala; bona verò quæ aliunde nob
 obveniunt, nec bona sunt, nec nominari qu
 dem bona debent. Quod ad me attinet
 maximis meis bonis numero, posse ejus
 di me bonis carere: bona & mala fortuna,
 prosperæ & adversæ, monstra mihi sunt
 cognita, omnia mihi æqualia, omnia æqu
 ter mihi à manu Dei profluunt. An non ign
 verissimum est, nullum me unquam dicit
 vixisse infelicem, nullis me malis, nullis
 fortunio afflictum, nec affligi me posse qu
 diu retineo inviolabile voluntatis propo
 tum dudum animo conceptum, illud semp
 sine intermissione, sine exceptione volens
 quod Deus voluerit. Non vulgariter hæc
 cta sunt, subjecit Theologus, eximia hæc su
 verba. Verùm si decrevisset Deus orco te
 dicere in perpetuum, non fores content
 Addicere orco? excepit alter, Deus, qui
 ipsa Bonitas, detrudere me ad orcum poter
 nãne censes de infinitâ Bonitate? Verùm

sto, constituerit id Deus; scito tamen superesse mihi brachia duo, alterum profundæ Humilitatis qua me demississimè submitto sanctissimæ ejus Providentiæ, alterum inexpugnabilis Fiduciæ in misericordiâ ejus infinitâ. His ego complexus Deum ad inferos mecum detraherem eligeremque potius apud hos versari cum Deo, quàm apud superos sine illo. Tam præclarè dictis jam dudum rapiebatur in admirationem Theologus, & agebat animo gratias Deo, quod tantopere desideratum atque quæsitum perfectionis magistrum sibi aliquando concessisset. Verùm amplioris ejus cupidus instructionis interrogavit: unde veniret? cui Mendicus, à Deo venio, Deum inquit alter, ubi reperisti? In abnegatione meâ ipsius, respondit pauper, & omnium Creaturarum. Ubi verò eum reliquisti? rogat Theologus. In animo puro atque immaculato, ait, & bonâ voluntate. At dictandem, quæ te, instat Theologus: Tu quis es? quæ tuæ vitæ conditio? Quis sim rogas? subjicit mendicus, quæ mea conditio? scito meliorem esse quàm ut velim cum cujuscunque hominis conditione permutare. Quod si penitius me nosse vis: noveris me regem esse. Rex es tu? excepit Doctor, Tenè ego regem credam, quem video contusi instar serpentis super terram serpere

pere, carne particulatim defluente semine
 gangrænâ ad esum, plenum ulceribus, scate
 tem vermibus? Quis te non potius vivam
 cloacam & cadaver putidum quam regem
 scimet; Attamen si rex es, dic quæso ubi
 regnum tuum? sursum, inquit mendicus
 caelum extollens manum; nec quemquam
 verè regem dixeris, nisi cui Deus & verbo
 scripto promisit fore, ut secum regnet in
 petuas æternitates. Hæc vero omnia, ecquis
 docuit, mi homo? adjecit Theologus; cui
 Hæc me docuit, familiaritas quæ mihi est
 Deo: sic me erudit amor, quo illum com
 plector, sic me instituit imperturbabilis
 in divinâ ejus bonitate fixam habeo, fiducia
 Hic illorum colloquium utrinque absol
 batur. Theologus salutato magistro suo
 cessit cogitabundus secumque meditans
 S. Augustini verba cedro digna: *Surgunt in
 Et caelum rapiunt & nos cum nostris doctrin
 sine corde. ecce ubi volutamus in carne & in
 guine. l. 8. Conf. c. 8.*

CAPUT II.

Providentia Divina gubernat & ordinat omnia in bonum nostrum : Quæ cogitatio magno nobis debet esse solatio.

§. I.

Sine reâ gubernatione res non subsistunt.

OMnis corporis tam physici & naturalis quàm civilis & politici rectus ordo dependet ab unitate sive unione & justâ dispositione eorum qui præsunt. Et sanè quæcunque querelæ, quæcunque dissidia & rebelliones inter membra aut cives extiterè, à divisione capitum & interioris, à quo vim motricem accipiunt & vitam, ipsius inordinatione sunt orta. Florentissimæ Græcorum Romanorumque Resp. intestinâ suorum Magistratuum discordiâ, dissipatæ sunt. Non ferebat hic pacem, nec ille superiorem, quondam dictum est de duobus Ducibus memoratissimis, à quibus potentissima, quæ unquam in orbe terrarum extitit, everia est Respub. Florus l. 4. c. 2. Corpus humanum tanta compactum & multitudine & diversitate organorum, quæ exigunt ad exequendum munus suum, innumerabiles qualitates, & dispositiones differentes, nimirum duritiem ossium, molliem carnis,

carnis, ebullitionem cordis, cerebri frigiditatem, oculorum caelestem quandam lucem, pedum terrestrem firmitatem & pondus, quae in seipso quoque perpetuum atque inter se nutrit bellum qualitatum inter se pugnantium frigoris, caloris, siccitatis & humiditatis, hinc inquam corpus tantam constans partium, organorum, humorum, & temperamentorum tam dissimilium varietate, quorum alia aliis sic discrepant, sese invicem corrumpunt ac destruunt, qua demum ratione potest consistere sibi, atque conservari sine influxu & beneficio animae, quae illi vires, calorem & motum, sanitatem, motum & vitam subministrat? quae iustam compage membra colligit, temperat humores, cordi motum tribuit, sanguis replet medullam, venas sanguine. Hinc philosophus quidam intuitus forte corpus mortuum, sine arteriarum pulsu, sine motu, sensu gravem exhalans mephitum in effluvia vermium & putredinem sensim cedere, dum se fertur: apparet profecto, emigrasse hinc hospitem. Et omnino fateri necesse est, quod cadaver dam esse in corporibus nostris quo cadaver careat.

§. II.

Imperium Dei quam latè pateat, quàm placidum certumq; sit.

Multò Evidentissimam dicendi rationem habemus, quod grandis ista elementorum massa & tota naturæ visibilis & corporeæ machina in perpetua temporum ac tempestatum vicissitudine tam admirabilem & nunquam interruptam œconomiam retinere sex pene millium decursu annorum non potuerit, nisi supremo aliquo atque sapientissimo administrata spiritu, qui partes singulas omnipotente virtute suâ continet & summo cuncta moderetur imperio. Nimirum, *spiritus intus alit totamque infusa per artus, mens agit at molem & magno se corpore miscet.* Virgil. *Ænei.* 1.6. Ut sapienter canit Mantuanus Vates, qui id ipsum didicisse videtur ab ipsamet sapientiâ quæ de Divina providentia haud paulo clarius testatur. *Attingit à fine usque ad finem foreiter, & disponit omnia suaviter.* Sapi. 8. Enimverò infatigabilis hic opifex nullam relinquit sive in cælo sive in terra rem creatam, in qua ejus non occupetur industria, at sine contentione; manus habet tam protensas & digitos tam eruditos, & illas nulla res suâ distantia, hos nulla, effugiat

giat suâ parvitate, adeoque nihil minutum
 aut vile in quo non laboret artificio inco-
 parabili, imo totum agat, quando mini-
 videtur attingere: Brachia habet tam exte-
 ut amplectatur omnia, tam robusta ut co-
 stringat omnia: omnipotenti nutu diriget
 gula, & absolutâ potestate per semetip-
 regit universa, à summo cælo usque ad p-
 fundum abyssi non est quidquam festuca
 jectius quod non subsit ejus providentiæ
 curæ, sine ejus nutu non decidit capillus
 capite aut passer in terram, aut capitulum
 nec folium movetur arboris quin appo-
 manum, Quod si tantâ vigilantia & sollici-
 dine providet rebus vilissimis, quantâ p-
 providere hominibus? an vel cogitari
 potest eorum rationem ab illo nullam ha-
 ri? an oblivisci rerum humanarum potest
 etiam fornicarum & muscarum bono
 gilat. Ecce, inquit propheta, regius, non
mitabit neque dormiet qui custodit Israël,
 merus ossium nostrorum apud ipsum
 dinumerat quotidia capillos capitis
 nec ullus excidit sine ejus permisso aut
 quò decidat. Nonne beatissima est for-
 stra sub tali duce & capite tam sapiente,
 potente, tam benevolo, quique semel no-
 susceptam curam intermittit aut immi-
 au-
 pin-
 fari-
 dor-
 Lu-
 m-
 deb-
 ani-
 gur-
 um-
 scrip-
 e. 7-
 ma,
 la p-
 rea
 atqu-
 pen-
 lass-
 quid-
 liqu-
 gine-
 tura
 sui c-
 nita
 levis-
 atten-
 adhi-
 imp-

nunquam? Vigil oculus in regum sceptris
 pingi solitus indicat vigilantiam iis esse neces-
 sariam qui alios gubernant. Et Sanctus Isi-
 dorus Pelusiota de Magistratibus dicit: ep. ad
 Lucium ὅλος ὁ φθαλμὸς ὀφείλει ὑπέχειν ὡς
 τὰ ζῶα πολυέματα: Qui aliis præest, totus
 debet esse oculus, sicut mystica Ezechielis
 animalia. Verum quibus hieroglyphicis fi-
 guris aut loquendi modis poterimus vel ad-
 umbrare Dei vigilantiam, qui, ut nonnulli
 scriptores, etiam Ethnici loquuntur, Plin. l. 2.
 c. 7. Totus est visus, totus animus, totus an-
 ima, Sene. in proæ. nat. quæst. in quo pars nul-
 la præter animum est, totus ratio est. Propte-
 rea sicut necessarium est, ut invigilet semper,
 atque sine intermissione se rebus nostris im-
 pendat, ita fieri non potest, ut hæc opera aut
 lassitudinem illi pariant aut tædium; talis si-
 quidem est conditio entis à quo dependet re-
 liqua omnia, quod SS. Patres appellant, ori-
 ginem & centrum omnium entium. Unde na-
 turæ nostræ extrema indigentia continuam
 sui curam ab illo postulat, ipsius autem infi-
 nita perfectio non patitur inde molestiam vel
 levissimam percipere. Nec minorem adhibet
 attentionem in productione formicæ quam
 adhiberet si mundum conderet, nec maiorem
 impendit laborem in gubernandis infinitis

C

mun-

mundis quam in unica conservanda forma
Portat omnia verbo virtutis suae, inquit Ap
 stolus, Ad Hebraeos. i. quo singulari loquen
 modo significat rationem qua Deus utitur
 regimine creaturarum, ipsi soli propriam.
 Anselmus explicans illa verba, docet, *portat*
omnia, perinde esse ac tenere suspensa ne
 dant, & recidant in nihilum suum: quo de
 ratur maximae illa Deo curae esse. Cum
 addit Apostolus, quod *portat omnia Verbo*,
 sinuat quod sine labore id faciat; quid en
 expeditius faciliusque substantiae intellectu
 li quam Verbum oris. Quidam interpre
 vertunt *nutu potentia suae*, quod longè ma
 ostendit hanc facilitatem. Theophyl. Com
 Menoch. &c. Denique Deus ipse testatur
 Proverbiis, cap. 8. se cuncta composita
 quasi ludendo in orbe terrarum, & tamen
 demus hæc omnia admirabili artificio ac
 prudentia olim condita esse, quæ nunc
 ratione continet & conservat omnia. Ipse
 creaturis omnibus in omnibus operatur
 veniens, concomitans, subsequens, dispos
 dirigit, ordinat, & ministrat omnibus o
 niâ pro beneplacito suo, *Tua Pater Providen*
tia cuncta gubernat, Sap. 14. ait Sapiens, c
 et moderatur, manuducit, movet, & animat
 à supremo cœlestis hierarchiæ Angelo

ad vilissimum terræ vermiculum. In hac fide
 nati sumus, educati sumus & enutriti, & im-
 mori cupimus. Et quis est qui verbo & cla-
 rissimis scripturæ Sacræ oraculis fidem non
 habeat? immò naturali rationis lumini, una-
 nimi sapientum voci, communi populorum
 consensui, consentienti omnium seculorum
 vetustati? An non sunt hæc omnia amplissi-
 mæ instar Academiæ Doctorum, qui diversis
 modis eandem doctrinam tradunt, quod
 Deus unus sit qui gubernat omnia, qui dispo-
 nat de omnibus, qui intendat omnibus quæ
 ad nos pertinent? Nihil est certius, nihil fir-
 mius hac veritate. Nec solum substantiæ ra-
 tionis compotes hanc nobis annuntiant, sed
 creaturæ omnes sensu ac ratione carentes tot
 vocibus edisserunt, quot sunt distinctæ vo-
 cabulis & tanto veritatem hanc splendore il-
 lustrant, ut nec lucidissimus mundi oculus
 clarius cælum terramque illuminet, quam il-
 la hoc universum, nec sol ipse suis magis, qui-
 bus cingitur, radiis, quam hac veritate ful-
 geat.

§. III.

*Brevia anteponenda hominibus, qui hac cogni-
 tione carent.*

Hæc cogitatio Divinæ providentiæ fons
 est, unde manat nobis consolatio omnis
 in

in nostris miseriis, adeo ut optabilius fore
 vitam carere quam ista hac cognitione in totu
 tisque, quibus expositi sumus corporis &
 mi malis tam inopinatis, diuturnis, aspe
 quibus ferendis nec vires suppetunt, nec
 tandis sufficit omnis prudentia nostra. No
 litas generis nostri, qua superamus beati
 quid nobis prodesset? Quid confert diade
 regi in carcere devincto, nisi quod eum
 ceteris incarceratis miserabiliorem reddi
 Imò illarum conditio tanto esset optabi
 nostrâ, quanto nostra illorum conditio
 gnior. Vultis ut hoc paucis confirmem?
 ta animantia & paucis aguntur cupiditate
 & per paucis ad vitam necessariis indig
 Non rimantur viscera terræ ut effodiant
 irritamenta malorum, non maria navig
 non obeunt regna nec regiones percurre
 ut alimenta conquirant. Solum nullum
 tam sterile quod ad pastum illis non suffi
 & si habeant, unde famem expleant, am
 us non requirunt. Persecutiones raras &
 ftes paucos patiuntur, ideoque iniuria
 damna pauciora: nostris ferme morbis
 gritudinibus carent, proinde nec remedia
 indigent aut medicinis, quæ ipsis sæpe
 bis sunt molestiores. Lectus illorum & se
 sus semper paratus: mensa ubique strata

alienis se ornamentis vestiunt, nec peregrinis
utuntur deliciis. iis quæ natura ipsis suppeditavit, vescuntur. Et tamen constat non pauca animantium multo diutius vivere quam homines. Hæ sunt prærogativæ generis nostri quibus vincimus bestias & ab illis differimus. Mollities naturæ nostræ ut delicatior nos facit, sic & egentiores & Tantalò cupidiore. Unde & sexcentis rebus nobis opus est, quarum si quid desit, continuo miseri sumus. Præterea quemadmodum bruta multorum bonorum incapacia sunt, ita & expertia sunt multorum malorum, perire illis pauca possunt, nec his ipsis præposterè adhærent; cum moriuntur, omnia in illis moriuntur; non timent judicem cui rationem vitæ suæ reddant: nec cogitant unquam de morte, nisi cum oppetenda est: nec apprehendunt nec sentiunt quidquam mali nisi præsens; præteritis aut futuris non tanguntur. E contra homo possidere potest bona numero & varietate infinita: illis usque ad insaniam nonnunquam est addictus: Si non habet, perditè appetit, si habet, moritur timore perdendi. Et quemadmodum delectari potest omni genere bonorum, ita & contristari omni genere malorum: memoria affligitur eorum quæ passus est, & imaginatione aliorum, quæ pu-

tat imminere. Terrores quos credebat, si
experiatur, sæpenumero molestiores sunt
intolerabiles, quàm mala ipsa quæ te
immò non rarò fit, ut quod quis malum
aut futurum non sit, aut longè remotum
omnino sit impossibile. Hæc est subtilitas
genii humani atque imaginationis, quæ
to miserabiliorem hominem reddit, quæ
esset, si minus esset perfectus. Bruta
tantum præsentibus subjecta sunt, at
miseriam suam renovat & auget etiam
meditatione præteritorum & præoccupat, timore
futurorum, quæ nunquam fortasse eveniunt,
immò ne evenire quidem possunt. Vide
nobis præsentent egregiæ hæc facultates,
memoria, iudicium, provisio & præmeditatio,
quibus gloriamur nos excellere præ bestias,
cum hinc potiùs nostra conditio existat
inferior quàm illarum, magnitudo dolorum
strorum crescat, afflictiones nascantur
tempus, & mille mortes sequantur pro
Porcellus Pyrronis manducabat securè
vi dum homines gravi tempestate jactati
ne moriebantur timore ne fluctibus ha
rentur. Laërt. in Pyrrone. Quis est ergo
non mallet in quacunque aliâ creatura
serie censerî quàm hominum, nisi super
nobis certa cognitio atque consideratio

quæ non patientiam modo nobis donet, sed pariat etiam gaudium in afflictionibus nostris? *Infelix ego homo*, exclamat Apostolus, *quis me liberabit de corpore mortis huius!* Quis me eripiet infortunatum de miseriis, de necessitatibus meis quibus undique cingor circum latrantibus, velut famelici pueri circumdant matrem ejulantes & alia ex aliis postulantes, quibus tamen nunquam explentur?

§. IV.

Bonitas Dei erga nos.

AD hæc omnia respondeo posse nos non solum sublevare mala vitæ nostræ, sed etiam convertere in bona inæstimabilia, attentâ cogitatione providentiæ Dei nos gubernantis; nec tantum necessitatibus nostris & afflictionibus fiet satis, verum etiam cumlabimur gaudio, si consideremus quàm paterno nos dilexerit affectu Pater æternus, *qui etiam proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum;* qui protestatur per Prophetam suum quod in omnibus quæ operatur quæ donat nobis, quæ ordinat de nobis, semper spectet bonum nostrum. Si præterea attendamus ad immensam Filii Dei charitatem, qui tam liberaliter obtulit se pro nobis,

ut daret percutienti se maxillam, saturam
 opprobriis, felle & aceto potaretur, denique
 mileret semetipsum, usque ad mortem, in
 tem autem crucis plenam ignominiam & do
 ribus gravissimis, ut sui contemptu & con
 melius quas sustinuit, nobis immortalem
 riam, suis angoribus & tristitiis gaudia no
 mereretur æterna. Hujus divini in nos an
 ris secturi, qui fieri potest, ut mala quæ pe
 mur, male æstimerimus? Quin potius in
 beati sumus miseris. Nisi forte dubitare
 sumus, an Deus tam plenus amore nostri quæ
 sua bonitate, procurare velit bonum nobis
 quasi verò ejus castigationes non sint ante
 indices, & testimonia suæ in nos benevo
 riæ, si eo, quo par est, animo à nobis excep
 tur. Quæ major esse potest animæ Deo de
 ræ consolatio quam indui insignibus Domini
 sui regis atque sponsi, si his eam honore
 dignetur, & audire ab illo hæc plenissima
 moris verba.

§. V.

Oratio Dei ad animam afflictam.

Non ignoras, dilecte Theotime, quod
 sim Deus tuus, creator tuus, salvator
 quod in manu mea sit cor tuum; quod pro
 bea

beam aërem pulmonibus tuis ad respirandū,
 & panem ad manducandum: per me clemen-
 ta, astra, & Angeli seruiunt tibi, tui causa cæ-
 lum terramque condidi & omnem ornatum
 eorum. Neque hoc satis est: nosti quod amore
 tui factus sum *vermē opprobrium hominum,*
 & *abjectio plebi,* natus in stabulo, mortuus in
 cruce, castigatus suppliciis omnibus quæ
 peccatis tuis tu ipse merueras. Et adhuc co-
 gitare audes quod malè tibi velim? postquã te
 pavi sanguine meo, nutriti, carne mea, post-
 quam tibi dedi corpus meum, animam meã,
 vitam & divinitatem meam; quid tu à me am-
 pliùs potes sperare? quæ ego luculentiora de-
 ditissimæ tibi voluntatis meæ & amoris dare
 potero argumenta? Noli ergo putare quod
 afflictiones, quas sustines, ex aliquo tui odio
 à me proficiscantur, quod illas tibi immittã,
 ut te opprimam ac perdam; immò verò illas
 eodem dono affectu quò tibi vitam donavi,
 iisdem manibus quas pro te in cruce extendi
 clavis perforatas. Quod si me Dominum ac
 magistrum tuum oportuit pati & ita intrare
 in gloriam meam, credisne te intraturum in
 alienam sine perpeffione adversitatum? An
 securiorem tibi viam monstrare, certiore
 potero januam aperire, quam qua ipse ingres-
 sus sum ante te? nonne vides quanto labore

& sudore, quanto cum vitæ periculo me-
 les bona conquirant temporalia, fluxa, ca-
 ca? Quod si nemo coronatur in terris nisi
 legitimè certaverit atque vicerit, tu sine
 tamine coronari vis in cælis? Et illi quidem
 agone contendunt pro corruptibili coro-
 tu verò pro immarcessibili. An forte the-
 les tibi coronæ pretiosiores videntur qu-
 cœlestes, circi digniores palmæ quam co-
 Si compassus fueris & conregnabis, si so-
 extiteris dolorum, eris etiam particeps
 riæ, non aliter. Si quid esset melius quam
 slictionum tolerantia, ne dubites quin te
 fecissem participem & ipse prius elegi-
cum in terris visus sum, & cum hominibus
versatus; Verùm nihil vidi certius, nihil e-
 ditius ad consequendam felicitatem bon-
 omnium aggregatione perfectam quam
 lerantiam adversitatum; idcirco illas tibi
 dem impertio manu, quâ ipse suscepi.
 ego sum qui tuis negotiis difficultates in-
 ro, ego sum qui amarum tibi calicem pro-
 no, meo nutu & consilio adversa tibi a-
 dunt; noli accusare fortunam neclama-
 conscientiâ tuâ, non enim ignoras nihil e-
 evenire, nec fortuitis eventibus locum esse
 meâ gubernatione. Noli accusare astra
 elementa; creaturæ sunt innocuæ, sunt in-
 po

potestatis instrumenta quibus utor pro bene-
placito meo. Noli accusare homines aut dæ-
mones, illorum mala voluntas nocere tibi
non potest, vires eorum, meæ sunt, nec pro-
desse possunt nisi quantum mihi placuerit,
nec obesse, nisi quantum illis à me permis-
sum fuerit, nec eas unquam exserunt nisi ex
præscripto meo & prius obtentà à me faculta-
te. Itaque mihi uni adscribe quidquid à re-
bus creatis pateris: morbi tui, necessitates
tuæ, injuriæ, jacturæ ab eodem sunt à quo
tu ipse primum conditus es, qui te in sculpsit
cordi suo & in manibus suis descripsit te. Isai.
99. Hæ sunt blanditiæ quibus Pater meus cæ-
lestis dignari solet filios suos præ cæteris di-
lectos, hæ sunt spinæ coronæ meæ, hæ sunt
reliquiæ crucis meæ, quas amicis meis inti-
mis distribuit, ista sunt pars calicis mei quem
mihi propinavit & tractim exhaurire jussit
usque ad fundum multo amariorem, quàm
dederit ulli Martyrum vel omnibus simul, ni-
mirum ego eram primus & carissimus filio-
rum omnium.

§. VI.

Responsio anima resignata & fidentis Deo

Quis est qui non continuò respondeat
huic divinæ orationi in hunc sensum:

C 6

HA

Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante
 Dominus meus, & Deus meus: Fiat volum
 tua, hoc opto, hoc desidero, hoc rogo ex
 corde: statutum est mihi in omnibus & per
 omnia sequi ductum tuum. Quia tu vis me
 ti, volo & ego; quia tu sic ordinasti, sic dispo
 fuisti res meas & non alia ratione, quæ
 esset commodior, assentior tibi Creator
 atque omnino submitto me voluntati
 cum perfectâ conformitate voluntatis me
 benedico te Deus meus atque laudo tot
 nimum affectu quod sic placitum fuerit Div
 Majestati tuæ. Eam habeo repositam
 ciam in divina bonitate tua & amore infini
 cuius argumenta expertus sum innum
 probatissimaque, ut non sinat animum me
 contradicere tuo, nec persuadere mihi al
 quàm tibi placuerit. Sicut creasti me co
 ut me aliquando bonis cumulares verissim
 ita firmissimè teneo quod conserves me
 eodem semper proposito: Et quidquid
 nunc tribuis sive divitias sive paupertatem
 sive honores sive contumelias, sive san
 tatem sive morbos, omnia hæc credo à Div
 tuâ providentiâ eo promanare ordine, q
 me quàm suavissimè ad obtinendum tam
 celsum finem quasi manu ducant. Ver
 ametsi non essem conditus ad excellen
 sper
 à tu
 in q
 sine
 Para
 fier
 mihi
 rect
 tuæ
 Pro
 sibi
 rissi
 acc
 ries
 duc
 & s
 pra
 con
 pla
 mi
 nus
 dig
 pro
 Di
 xat
 rex
 res
 tal
 spe

spem boni, possemne adhuc aliud velle quod
 à tua voluntate discreparet? ea siquidem est,
 in qua summum bonum meum colloca, &
 sine qua æstimo nullum bonum esse posse.
 Paradisus meus est facere quidquid vis à me
 fieri, & inferno damnatorum intolerabilius
 mihi esset, vivere meo sensu & ductu sine di-
 rectione & beneplacito divinæ Majestatis
 tuæ, Sic sentiunt, sic loquuntur qui se divinæ
 Providentiæ totos committunt: certoque
 sibi persuadent, illam esse Principem ac ve-
 rissimam causam omnium quæ in mundo
 accidunt, vicissitudinum, illam moderari se-
 ries temporum & tempestates annorum, in-
 ducere abundantiam & sterilitatem, pluvias
 & serenitatem, honores & opprobria, illam
 prævidere negotiis nostris, dirigere cursum
 eorum & determinare successum pro ut ipsa
 placuerit, Possuntne hi mali quidquam for-
 midare à tam munifica manu? Deus adeo bo-
 nus est, SS. Patrum sensu, ut solus nullius in-
 digus pro se, perpetua operatione extra se
 producat bona innumera, & ut loquitur S.
 Dionysius *de divin Nomin. cap. 13* ὑπερβαροξον
 κατὰ τὸν ὑπερπλήρη καὶ ἀνελάπτωτον κογίαν
 τελειὰ πάντα τελεσθεργεῖ. tam magnificus ut
 res omnes ad perfectionem perducatur inimi-
 tabili ac inaccessibili liberalitatis suæ supera-
 bua

bundantiâ. Et Philo Judæus adjungit quod
Deus nec bene operando unquam fatigetur
nec beneficiendi ullam prætermittat occa-
sionem.

CAPUT III.

Consilia Dei occultissima, nobis tamen facta
sunt, quibus repugnare grande est malum

§. I.

Consilia Dei occultissima.

O Altitudo divitiarum sapientia & scientia Dei : quàm incomprehensibilia sunt
iudicia eius & investigabiles viae eius, excusat
Apostolus Rom. II. in hominum prædestinatione, quâ Deus ab omni æternitate ordinavit
statum omnium in communi & singulorum in particulari. Verum non incongruè eadem
explicare possumus de executione illius æterni decreti & admirabili modo quo utitur
Providentia hujus magni Patrisfamilias in regimine domus suæ quæ est
Ecclesia, & gubernatione filiorum suorum qui præcipue sunt omnes Christiani; hi enim
in primis ad eum pertinent non solum ut creaturæ, ut subjecti, ut servi, ut officiales, sed etiam
ut hæredes legitimi, ut vivæ ejus Divinitatis

nitatis imagines, ut fratres Filij eius primogeniti, cum quo societatem habent naturæ & sanguinis, adeoque ad Patrem æternum recurrere possunt cum amore & fiduciâ filiali velut ad Patrem suum, quemadmodum & iussi sunt, preces quas illi fundunt, hac sacratissimâ præfatiuncula inchoare: *Pater noster qui es in cœlis.* Jam verò quis poterit cognoscere sensum Domini & ejus consilia nosse quæ habet de omnibus & singulis? Quis aperire arcana ejus judicia, quibus regit paternâ Providentiâ familiam suam & perducit omnia ad finem à se intentum? Fateamur necesse est vias ejus adeo abstrusas esse ut omnibus sint incognitæ præterquam ipsi soli. Nemo alius aperire illas & ratione docere sufficienti poterit: Idcirco eas rectè nominare possumus, altissimas, inscrutabiles, incomprehensibiles. *Numquid nosti ordinem Cœli,* dicebat Deus servo suo Job, *& pones rationem eius in terra.* cap. 38. Ubi per ordinem cœli, ut notat Greg. Mag. designatur nobis series providentiæ Dei in suarum directione creaturarum, in distributione gratiarum, donorum, statuum, & diversarum conditionum quas partitur inter homines, hos vocando ad tale officium, alios ad aliud, præscribens iis leges & regulas vivendi omninò oppositas. Quosdam vult

vult nasci parentibus pauperibus, ignotis
 contemptis ab omnibus; vivere terræ fili
 inglorios, obscuros; alios è contrà prodi
 velut orientes soles, collocat in luce omni
 gloriâ extollit & pompâ, qui simul ac in
 rescunt; reges nominantur, nonnunqu
 prius etiam coronantur quam nascantur,
 contigit Regi Sapor. *Salvia lib. 3. de gub.*
Dei Iste valetudinem sortitur sanam &
 bustam, ille infirmam & morbidam. Hic
 tera pusillus est, iste procerus, alter medi
 cris, ille Gallus, iste Hispanus, lenis hic &
 vis moribus, ille asper & immitis Vnus pa
 datus, alter rogatus, alius in matrimonio,
 lius in cœlibatu vivit, ille ingenij subtili
 perspicui, iste obtusi & hebetis.

§. II.

Via Domini suaves & efficaces.

PRæter hanc ingeniorum & comple
 num conditionumque varietatem
 inæqualium, alia observatu digna est divi
 fitas, quæ sensim nos deducit ad cognoscen
 dam plenius illam admirabiliter operatri
 dexteram omnipotentis quâ creaturas
 gubernat virtute tantâ & efficaciâ, nihil
 ei resistat, tantâ simul facilitate, ut nulla
 sentiat molestiam. Unde putas, evenit, aut
 Gi

Gregorius, quod nonnemo nihil aliud suspirans, nihil aliud quærens quam procul à turbis vivere in quiete, involvatur tamen tot tantisque negotiis & occupationibus ut extricare se nullo modo possit; alius verò qui ad res gerendas & vehementer propendet & à natura aptissimus est, vitam inertem agat in otio quod ejus operam nemo utatur. *Greg lib. 29. moral. cap. vii* Unde contingit quod plures officium aliquod avidissimè ambiant quod obtinere non possunt, alijs idem offeratur qui suscipere nolunt, alijs qui tenent, deponere non licet. Quàm multi inveniuntur qui de subeundo matrimonij jugo ne audire quidem sustinent, coguntur tamen subire; alij illud non refugiant, sed quærant, quibus tamen in cælibatu continenter vivendum est alium dignitates fugientem prosequuntur, alium fugiunt prosequentem. Est qui optat Religionem ingredi sed quæ è mundo egrediatur non invenit, alter servire mundo desiderat, qui non habet, ubi pedem figat, ideoque cogitur deserere. Cui possumus tam miræ dispositionis causam adscribere, nisi infinitæ Dei Providentiæ, qui disponit res omnes & ordinat tam diversis modis ejusdem naturæ homines, cujus ipse solus & rationem novit & reddere potest. Atque ut clariùs intelligi-

telligamus ejusmodi eventus ad divina
 consilium referendos esse, sicut & ipsas in
 nationes, licet his contrarium, legimus
 Evangelicâ Historiâ: cum quidam, à quo
 sus legionem dæmonum ejecerat, eum
 precaretur, Marc. 5. & Luc. 8. *ut esset cum
 non admisit illum, sed ait illi: vade in domum
 tuam ad tuos & annuntia illis quanta
 Dominus fecerit &c.* Matth. 8. Similiter ro-
 sus est quidam Scriba volens Christum
 Luc. 9. è contra alium iussit se sequi, nec
 misit primum ire & sepelire patrem suum
 renuntiare his qui domi sunt. Quis nun-
 plicet cur ita se gesserit Dei Filius circa
 tam diversimodè illos ultro rogantes et
 dens, alterum tergiversantem admittit
 sui societatem. Temeraria esset & facti-
 curiositas postulare à Deo rationem fa-
 rum suorum. *Quis dicere potest: cur ita?*
 inquit S. Job. Nunquid longè satius est,
 venerari arcana divinæ Providentiæ con-
 ejusque inspirationes cognitâs promp-
 qui in quo defecit posterior, magis affe-
 bonis temporalibus quàm æternis, præfer-
 rationem suorum parentum vocationi di-
 næ. Nunquid multò consultius est, quid-
 nobis acciderit de paterna ejus manu
 animo accipere velut commodissimum

bus nostris, cum certa persuasione nos ab eo regi infinitâ Sapientiâ, æquitate justissimâ, amore supremo, adeo ut nullus Pater, nulla mater secundum carnem; unquam habuerit tantam sollicitudinem pro bono filiorum suorum, quos tamquam viscera sua tenerri- mē diligebant, quantam Deus habet curam profectus nostri, incrementi rerum nostrarum, commodorum atque emolumentorum.

§. III.

Verba Dei amore plenissima.

Audite me, inquit Deus per Prophetam, Isai. 46. *audite me domus Iacob, & omne residuum domus Israel, qui portamini à meo utero, qui gestamini à meâ vulvâ, usque ad senectam ego ipse & usque ad canos ego portabo ego feci, ego feram, ego portabo & salvabo* Et alibi 49. *Nunquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te* Et iterum alibi Jerem. 31. *Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus; quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor eius. Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum miserans miserabor eius.* Diseres Patrem loqui, qui in-
fa

sano amore diligit filium suum in quibus
 cogitationes omnes, affectiones, consolatio-
 nesque perpetuo defixas habet, sine quo
 videre quidquam delectat, nec delectari
 bet nisi cum illo, de quo cum loquitur,
 amore excœcatus nescit quid dicat.

§. IV.

*Quidquid nobis acciderit, tanquam optimum
 de manu Dei accipiendum.*

ET dubitabit adhuc quisquam de tam
 regulari Dei in homines charitate? an
 re poterit ne scorpionem ab eo accipiat
 ovo aut pro pane lapidem? Aut quis autem
 murmurare & queri de infinita ejus boni-
 & sapientiâ quod inæqualiter bona huius-
 tæ dispertiat, sciens id non improvidè ab-
 fieri, sed spectari majus bonum cuiusque
 quod semper intendit. Quid ergo refert
 unus præ altero honoribus excellat in
 mundo, ille sanitate gaudeat, iste morbo
 fligatur, alius divitiis affluat, alius pauper
 prematur & inopiâ? *Hæc omnia operatur
 atque idem spiritus dividens singulis
 vult, ut in re simili pronuntiat Apostolus*
 non enim alium finem respicit Deus in
 suorum distributione bonorum quam
 sectum & emolumentum nostrum, in

constituit gloriam suam. Hinc à Deo opt: ma-
ximo non nisi maxima dona recipimus. Id-
circo vocatur à Theodoro: *oratione de*
fide Θεός μεγαλόδωρος. Et à Philone Judæo
*Philo de plant Noe. φιλόδωρος ἀνεκίτως ἀί-
τας τελειότητος τοῖς εὐδαιμονῆσι.* Si bona,
inquit Job, *suscipimus de manu Domini,*
mala quare non suscipiamus? Job. 2. Quæ ra-
tio à mundanæ Philosophiæ sensu videtur
abhorre. Sed innuere voluit vir sanctus ut
quæ bona à creaturis nobis obvenierunt, ea
consideremus quæ & qualia sint, & quo mo-
do donata, nam verè vanitati inconstantia-
que subjecta sunt. Unde Philosophus Seneca
Epist. 4. prudenter monet. *Noli huic tranquil-*
litati confidere momento mare vertitur & eo-
dem die, ubi luserunt navigia, serbentur. Non
sic Deus agit nobiscum, procul ab illo ludi-
cra beneficentia: non benefacit nisi ut me-
liores nos faciat & perfectiores quàm simus;
id quod sufficere nobis debet ut certò nobis
persuadeamus ejus nutu & consilio accidere
nobis omnia, tam pacem quàm bellum, tam
contumelias quàm blanditias, tam inopiam
quàm abundantiam. Omnia hæc ab uno,
quia omnia ab eadem manu proficiscuntur.
Sæviat, inquit S. Augustinus, quantum vult,
Pater est; sed afflixit nos, sed contrivit nos;
Pater

Pater est. Certus sis quod hic rigor non ex-
 cetur à tali Patre in filios suos nisi ad ma-
 emolumentum illorum. Quare si bona
 largitus est nobis, læto animo percepim-
 cur non eodem mala quæ immittit, susce-
 mus? nam utraque tam mala quam bona
 ciunt ad beatitudinem nostram quam
 ipsa æternitate nobis desideravit & ad quæ
 in tempore cooperatur nobis Deus: Hic
 meo iudicio sensus illorum Jobi verborum
 Si bona suscepimus de manu Domini &

§. V.

Consolatio egestate laborantium.

Verum pauper es! Deus sic voluit, forte
 si dives esses, te perderes. Rogo te
 sedulò ne quid attentes contra divinæ
 videntia dispositionem: Si abjicere vis
 statum in quo vivis, vide ne cœlum per-
 Considera quæso, omnes illos qui per
 nefas contra Dei voluntatem divitias con-
 serunt, ubi modo sunt? Ad quam fortunam
 tandem redacti sunt? *Vbi sunt Principes
 tium, quærit Propheta Baru. 3. qui argenti
 thesaurizant, & aurum in quo confidunt
 mines, & non est finis acquisitionis eorum
 argentum fabricant & solliciti sunt. nec est
 ventio operum illorum? ubi sunt Anthro-*

phagi illi & sanguisugæ qui impinguati sunt
 sanguine pauperum & medulla viduarum
 atque orphanorum quos devoraverunt? Ubi
 sunt exactores iniusti & quæstores potentes
 & docti ad prædas, ad rapinas & oppressio-
 nes populi: qui alienis bonis ditant filios
 suos? ubi sunt crassi illi & cræssi? *Exterminati
 sunt, subdit Propheta, & ad inferos descende-
 runt.* Fuerunt olim opulenti & celebres ut a-
 lij, sed modo sermo nullus de iis. Terra ex-
 cussit illos & absorbit tartarus. Volebat
 Deus ut essent pauperes, nam præclusit illis
 omnes aditus ad divitias iuste perveniendi,
 at illi per ruperunt omnia contra jus omne
 repagula, invito Deo divitias accumularunt,
 mediis usi sunt divinæ voluntati & providen-
 tiæ contrariis. Quid tandem illis evenit? Ter-
 renas opes obtinuerunt; ita est; sed cœlestiū
 rorum gratiarum sibi obstruxerunt: Cogita-
 tiones Dei benevolas verterunt sibi in iram
 & indignationem, subtrahendo se misericor-
 diæ eius inciderunt in vindictam justitiæ.
 Numquid melius illis fuisset, si fuissent egen-
 iores Jobo sedente in fimeto, si pauperiores
 lazaro mendicante ad fores divitis Epulonis
 ut nunc gaudiis fruerentur Paradisi, quam
 post acquisitas divitias & obtentas hujus vi-
 æ delicias sepeliri in inferno: *ducunt in bona
 dies*

dies suos & in puncto ad inferna descendit
dixit Job, ut habitent cum dæmonibus, &
damnatis in ardoribus sempiternis.

§. VI.

Solacium in sciitiâ laborantium,

Non excellis ingenio, ut alij, proinde
doctrinâ, neque industriâ & peritiâ
ministrandi negotia tua. Hinc doles, hinc
gemiscis, nec vana suspiria contines qui
rumpant in voces: Ô si haberem tam
ingenium, si scirem tantum quantum
essem qualis est ille! Eja mi homo ne scis
petas. Istâ ingenij tui tenuitate cœlum
perberis, perditurus si plus haberes. Hoc
dixit Deus cùm conderet Deus animam
cùm Corpus tuum formaret, cùm huius
lucis usuram donaret, acquiesce igitur
lunati Patris tui cœlestis qui tam sincere
tenero te dilexit affectu, qui ita te con-
silio ut sciebat expedire ad salutem tuam. De-
obsecro, tuum quo teneri te par est, de-
riam tuam sanctissimæ ejus conforma-
voluntatem. Responde illi cum Filio
Domino ac magistro tuo *Ita Pater, quod
sic placitum est ante te. Pater mi, Domine
mi Deus, quia vis me rudem, me inope-
abjectum, volo & ego rudis, indoctus*

contemptus esse talis sum qualem esse me
 vis, nec esse alius appeto, hæc mea perfectio
 est, velle quod vis; tum demum velut in suo
 quiescet animus centro, cum tuæ, mea fuerit
 conformis voluntas.

§. VII.

Solacium ab hominibus contemptorum.

Villis est hominum de te existimatio,
 non æstimatoris pro meritis tuis? Hoc te
 cruciat. Velles honorari à civibus, cō-
 suli ab extraneis, diligi à magnatibus, coli à
 parvis, eminere in populo, colligere favores,
 applausus excipere plena manu, auctoritatem
 obtinere inter omnes. Hæc tu optas, et ego
 dico tuam te ruinam optare. Nam si exiguus
 ille honor qui tibi defertur, modo te sic inflat
 nimia tui ipsius æstimatione, ut ferendus non
 sis; quid fieret si excelso loco sita esset laus
 tua, si volitares per ora hominum & celebra-
 re multitudinis voce, Angelis & homini-
 bus intolerandus esses: Demum Deus læsa
 patientia ob factum tuum cogere tur detra-
 here te ab isto honorum fastigio atque præ-
 cipitare in abyssum opprobriorum peren-
 nium cum superbis Angelis eorumque com-
 plicibus. Agnosce igitur modicum illud hu-
 ma

D

ma

manæ æstimationis tui quod habes, inamabilem esse favorem creatoris tui, & effectum charitatis ejus qui tibi vitam donavit ut te servaret, non ut perderet. Si judicet ille majora talenta & eminentiores perfectiores tibi esse ad salutem necessarias, cum jus manu cuncta sint posita, & qui te amplexatus est infinito, ea profecto non pertraxisset. *Qui enim proprio Filio suo non perdidit ut recte argumentatur Apostolus Roman. sed pro nobis omnibus tradidit illum, qui non etiam omnia nobis cum illo donavit.*

§. VIII.

Constantia Socratis.

EX antiquis Philosophis celeberrimus Socrates cum adstaret in conspectu iudicum à quibus decretoriam expectabat mortis sententiam, his fertur verbis eos allocutus, *Quibus hoc caput concludam. Plato in apol. Si mihi hodierna die diceretis, Judices, libertati tuæ te restituimus, sed illa conditione, ut quam hætenus tenuisti mordicam opinionem, deseras, nec nostros argueris præsumptus, næ mihi ridiculi videremini. Si enim Imperator vester certum vobis locum assignasset in prælio, profecto vitam potest*

deberetis, quam stationem, deserere. Et me
quidem Deus iussit hic consistere, & quam
vitæ rationem teneo, præscripsit, an ab ea vos
me potestis deducere? O Criton Criton, si
hæc est voluntas Dei, est & mea. Anitus &
Melitus me necare possunt, nocere non pos-
sunt. Deum immortalem! quam homo iste
divinè locutus fuisset, si præter naturale lu-
men rationis, quo erat præditus, habuisset &
fidei supernaturale. Si cognovisset Deum non
solum ut naturæ suæ conditorem, sed ut re-
paratorem etiam ac Redemptorem immenso
plenum nostri amore, quem testatus est tam
huculenter, & testatur quotidie paternâ quam
gerit nostri curâ. Discamus vel ab Ethnico
hanc conformitatem voluntatis nostræ cum
divinâ.

CAPUT. IV.

Quomodo Deus unumquemque deducat
per viam salutis suæ: & quid faciendum ut
eam cognoscamus & sequamur.

§. I.

Consilia Dei occulta & sanctissima.

Scriptores sacri de Deo tractantes sensu al-
legorico & captivi intellectus nostri accõ-
modato, tribuunt illi corpus, caput, oculos,

brachia, manus, cor, viscera, imò & capilli
 quos modo dicunt nigros instar corvorum
Cant. 5. modo albos instar nivis aut
 mundissimæ. *Apoc.* 1 Per capillos doctissimi
 Theodoretus in *Cant.* 5. significari vult
 cia Dei, quæ sunt purissima, sanctissim
 rissima, & justificata in semetipsa, ut *Psal.*
psal. 18. loquitur. Atque hæc prima
 sunt quæque probatione aut illustrati
 non indigent, quamquam primo statu
 pectu videntur esse omnino obscura, pro
 da & inexplicabilia. Verissimum enim
 nobis rationem reddi non posse cur inter
 mines ejusdem naturæ ac conditionis,
 jusdem prototypi imaginem creatos, ali
 perent, alij pareant, illi clavum teneant
 stivam, hi lacernâ & centonibus, isti pur
 & bysso vestiti: alij in Repub. obtineant
 cum pedum, velut fæces populi, quisq
 urbis, totâ vitâ volutentur in cæno & in
 bus, alij in ea emineant velut oculi, cere
 lingua: ceterorumque magis nobilium
 ctiones membrorum obeant in gubern
 ne politici corporis. Hæc occulta & insc
 bilia sunt judicia Dei per capillos nigros
 umbrata, Aliunde tamen, quia novimus
 nitam Dei in omni genere perfection
 sanctitatem, dubitare nullo modo possit

quin hæc officiorum statuum & functionum
 quas hominibus distribuit, tam differentium
 partitio sit sanctissima, justissimaque consilio
 prudentissimo atque incomparabili facta.
 Cum enim Deus sit ipsa justitia, sapientia, &
 sanctitas essentialis, nihil potest nisi justissi-
 me, sapientissime, ac sanctissime facere, Cum
 verò consideramus divinam misericordiam
 atque bonitatem, quæ infinites excedit om-
 nem intelligendi vel eloquendi vim nostram
 possumusne nobis persuadere à Deo immen-
 sæ charitatis fonte quidquam posse proma-
 nare in ruinam aut injuriam suarum creatu-
 rarum in primisque hominum quos vivas sui
 imagines agnoscit, in quibus tam eximia de-
 pinxit divinitatis suæ lineamenta? Possumne
 credere Patrem amore affectuque tenerrimo
 complectentem filios suos, repente tyrannū
 existere in aliquem illorum, destituendo in
 miseriarum foveam delapsū, & non potius
 succurrere ut, ad quē genuit, finem assequa-
 tur? *Numquid enim vanè constituisti omnes fi-
 lios hominum?* quærit psaltes; nunquid fortui-
 tō & sine consilio, o Sapientia increata, dedi-
 sti mihi hanc animam, aptasti hoc corpus, u-
 triusque naturam sic conformasti? Nunquid
 casu factum, quod vitalem auram hausimus
 tali loco ac tempore, talibus parentibus, do-

no, cognatione, tali indolè ac complexio-
 quibus inter se homines mirabili varietate
 differunt? Hoc temerè fieri nequaquam
 tuit. Immò crederem potiùs uti, S. Augustinus
 §. de civis. cap. 9. ait, Deum nullum esse, qui
 vel in hac re divinam sapientiam ac boni-
 tem requirerem. Hæc sunt judicia Dei in-
 culata, innocua, & irreprehensibilia per
 nos, nivis instar candidos designata.

§. II.

*Consilia Dei semper tendunt in bonum
 nostrum.*

Fateamur igitur necesse est, quod
 Deus optimus maximus Pater noster
 & Conditor, ita habeat perfectissimam
 scientiam omnium conditionum vitæ
 corporis & animæ, inclinationum omni-
 um talentorum, operationum & functionum
 omnium vivendi generum quibus homines
 in hoc mundo inter se differunt, nec
 rerum quæ nobis utiles sunt & salutare,
 etiam quæ damnosæ ac noxiæ. Jam
 non sit difficilius largiri ista quam
 utpote omnia sub potenti ejus manu con-
 tuta & subiecta voluntati, inferre sanè po-
 mus, quod infallibiliter donet nobis ea
 sunt magis è re nostrâ, hoc est quæ conducunt

ad assequendam beatitudinem, quæ est fors
 nostra æternum parata in cœlis. Hæc enim
 sola, ut sanè loquamur & verè, res nostra est,
 & negotium in manu nostrâ situm; res aliæ
 omnes vanitas sunt & afflictio spiritus, etiam
 testimonio eorum qui omnia experti sunt:
Vidi cuncta, quæ sunt sub sole; dixit Ecclesta-
 stes Regum maximus ac potentissimus de-
 gustatis omnibus hujus mundi bonis, & ecce
universa vanitas & afflictio spiritus capite 1.
 Quid sunt omnes honorificæ occupationes
 & functiones hominis intra naturæ fines se-
 cundum carnem & sanguinem opera sua glo-
 rificantis, quæ vulgi quidem admiratio plau-
 susque excipiunt populares, at supra solem
 ad cœlestem promerendam mercedem non
 extollunt? Quid inquam sunt aliud quàm nu-
 gæ, fraudes & fortunæ ludibria: sint etiam
 propagationes imperij, regnorum lucra, vi-
 ctoriæ omnium quæ unquam terrâ marique
 reportatæ sunt, celeberrimæ, si in ijs non in-
 est aliqua virtus cœlum spectans, si est hono-
 rum ambitus, si labor humanus, & felicitas
 duntaxat temporalis, quid sequetur nisi um-
 bratilis gloria, quam tempus dissipabit sicut
 ventus evanidam nubem nullo post se reli-
 cto vestigio. Et tunc dicetur: *Quid habet am-
 plius homo de universo labore suo quo laborat*

sub sole Eccle. 1. Nimirum de labore quod
boratur unicè pro se, pro suâ cupiditate ac
Inptate, cuius nihil charitatem proximorum
nihil Deum, nihil Cœlum spectat. Hoc
dixi, Deum donare nobis ea semper qua
set esse è re nostrâ. Non quod tribuat sem
quæ pertinent ad emolumentum nego
rum huius mundi, in quo velut in exilio,
tam moramur, constituentes nobis hanc
manentem civitatem, quam peregrinamur
ut viatores futuram stabilemque inquiramus
quò præcipuè Deus respicit tanquam ad
eum æternitatis nostræ qui ultimus est
communis omnium hominum conventus
quo finitur negotium negotiorum omnium
quod absolute Apostolus vocat *negotium
strum*. 1. Thess. 4. Huc destinavit nos Deus
dem ubi certam quietis ponamus æternam
Huc dirigit consilia sua & ordinat semper
providentiæ suæ. Nostrum nunc est cum
vinâ Majestatis conspirare omniconatu
que studio in hunc finem, ad hunc scopum
toto corde, tota mente, totis viribus ac
omnibus suspiriis collimare; nam ab illo
errantes nihil egimus, frustra laboravimus
omnia perdidimus, penè totum perditum
venies quidquid extra JESUM in hominibus
posueris, ait verissimè religiosissimus
Thomas à Kempis, l. 2. c. 7.

§. III.

*Quomodo in omnibus recurrendum sit
ad Deum.*

HÆ sunt, quantum nobis hic assequi licet rationes fundamentales, stupendæ illius, quæ inter homines cernitur, diversitatis; nimirum cur alij divites sint, alij pauperes, ille stivam teneat, iste sceptram, alter habeat tale talentum naturæ & gratiæ, alter aliud, quidam pedes sint Reip & manus & brachia ad obtemperandum, quidam lingua, oculi, & caput ad imperandum cum imperio & gubernatione multitudinis. Quot sunt diversæ functiones, tot semitæ sunt & ingressus ad Coelum. Ibi tamē supponendum, quod prius quisquàm hanc aut illam viam ingrederetur, Deum super eâ consuluerit, num probaret desiderium suum, num ipsius esset conforme Providentiæ. Nam si fortè fortuito quidquam cæpit aut incitatus avaritiâ, aut invidiâ aliove affectu inordinato auspice, non est putandum hoc hominè à Deo inditum, sed à propria concupiscentiâ & dæmonis suggestionibus inspiratum, qui proponit quibusdam speciosa munia ut his velut efcâ, illos irretiat, irritos perdat, aut varijs mentis perturbationibus exagitet atque divexet.

D 5

Hinc

Hinc tot existunt, quas quotidie videmus familijs, molestiæ, tot contentiones & tot lites, desperationes, ruina multorum, foro cedunt cum iacturâ bonorum temporum & æternorum, quia manus Domini est cum illis, nec digitus Dei in negotiis eorum. Cæci sunt & cæcorum ductum sequuntur suavem Providentiæ Conditoris. Inpositionem respicientes, suis indulgent in actionibus, obsequuntur desideriis & indolentis parent passionibus, quas totidem postmodum furias & carnifices patiuntur. Inimici sui capitalis Satanæ inspirationibus qui omnem eos perdendi occasionem intempestive obsequuntur.

Ipsi regnaverunt, dicit Dominus per Prophetam Ose 8. & non ex me, Principes extiterunt, & non cognovi. Propterea, adjungit, & tuus est furor meus in eos. Et verò quis potest cohibere iram, contra genus hominum tantum sacrilegum & stolidum, qui plus ambicionis suæ tribuunt quàm Deo, qui consulunt ceteros alios, illo præterito qui solus novit salutare consilium dare. His alibi minatur. Jeremias 30. Va filii desertores, ut caperetis consilium, & non ex me, & ordiremini telam, & non per scripturam meam; at quo tandem successu? Omnes confusi sunt super populo qui eis prodesse non potuerunt.

Non tamen diffiteor nunnquam ex sententiâ succedere quibusdam negotia aut officia quæ susceperant, nec incitati nec vocati à Deo; nimirum tanta Dei Domini nostri bonitas est, ut non statim deserat deserentes se, sed potius revocet illos in viam, mediis etiam efficacibus retrahat ad se. Idcirco rigorem jungit suavitati, illecebras terroribus, minas promissis, assiduis urget inspirationibus ut redeant, nihil denique intentatum relinquit, atque eodem quo revertuntur, momento in pristinam illos gratiam recipit oblivione æternâ sepeliens quidquid ab illis antea perperam actum. Sed & arbitrò rarò admodum fieri ut, qui aliquam vitæ conditionem inierunt non requisito Dei consilio & voluntate, sibi divinam ejus amicitiam tam facile concilient, beneficentiamque ita experiantur in suis rebus, sicut fuissent experti, si, quod de illis benevolè cogitaverat, ipsi fuissent rectè executi.

Quapropter plurimum refert priusquam aliquid aggrediamur, recurrere ad Deum cum insigni pietate ac filiali fiduciâ erga bonitatem ejus plusquam paternam, submississimè postulantes perfectè cognoscere sanctissimam ejus voluntatem cum firmo animi decreto velle nos ejus suavissimæ providen-

tiae ordinem in omnibus fidelissimè sequi.
 Postquam enim hac ratione, quod in nobis
 fuit, præstiterimus, quemcumque demeritis
 res suscepta exitum habuerit, & facilius nos
 satisfacere & certius persuadere poterimus.
 Deum sic voluisse ad majus emolumentum
 nostrum, tametsi motiva & rationes, cur
 voluerit, ignoremus.

§. IV.

Exemplum Iosephi Patriarchæ.

Hujus rei illustre exemplum præbuit
 his integerrimus adolescens Ioseph
 cum mandato Gen. 37. patris sui Jacob præcipit
 tissimè obediret per summam fratrum suorum
 invidiam primùm coniectus est in venam
 cisternam deinde venditus Ismaelitis
 quibus ductus est in Ægyptum. Sed his iniuriis
 non magis est fractus adolescentis animus,
 quam deinceps cum Putiphari Domini
 suo fidelissimè serviens, ab eodem iniustissime
 traditus est in carcerem, in quo tamen
 plures annos detentus, ut erat innocentissimus,
 ita sibi semper simillimus perstitit, &
 mirum nihil unquam aggressus quod non
 prius Deo ardentissimis precibus commenda-
 dasset, certus quidquid sibi accideret, fore ab
 Deo quando ad majus bonum suum: unde fit

persuadebat, Divinam bonitatem in qua
 spem omnem habebat collocatam, neutiqua
 permittere his se injuriis cumulari sine opti-
 mis rationibus, quibus omnino acquiescebat
 absque sollicitudine eas cognoscendi, imò vel
 inquirendi. Nec sua eum fefellit fiducia; nam
 Deus ejus nunquam immemor, providit ut
 majori cum gloria educeretur è carcere quàm
 ignominia fuerat in eum coniectus: fratres
 verò ejus qui illum velut servum vendide-
 rant, se denique servos, illum Dominum suum
 supplices appellarunt, vehementer admirati
 cognita ejus quàm universæ Ægypto primus
 à Rege præsidebat, amplissima potestate.
 Hac eximia in Deum fiducia sic erat eruditus,
 ut res omnes divinæ soleret adscribere vo-
 luntati quam in maximis etiam agnoscebat
 hominum peccatis, velut tunc, cum fratres
 suos recordatione crudelitatis suæ quam in
 illum impiè exercuerant, afflictos consolaba-
 tur his verbis. Gen. 45. *Nolite pavere, neque vo-
 bis durum esse videatur quod vendidistis me in
 his regionibus, pro salute enim vestrâ misit me
 Deus ante vos in Ægyptum, non vestro consilio
 sed Dei voluntate huc missus sum, &c.*

Imitemur hunc sanctissimum juvenem tum
 in omnibus nostris consiliis confugientes ad
 Deum, tum providentiam ejus atque dispo-
 suo

sitionem in omni rerum eventu agnosce
 persistamus semper stabiles sub tutela in
 tæ ejus misericordiæ, & in omni occa
 centies interdiu & centies noctu, si ve
 exemplo S. Bartholomæi Apostoli & Sæ
 Marthæ, supplices in conspectu divinæ m
 statis procumbentes magnâ cum fiducia
 vel corde solo precemur in hæc verba :
 mine Deus omnipotens benedic rogo
 operi quod ad tuam gloriam ordior. Bene
 huic negotio quod mihi tractandum
 incumbit. Benedic cogitationibus meis,
 bis & actionibus meis. Benedic somno
 & vigiliis meis, largire mihi hanc gratiam
 in omnibus, quæ dispono & exequor, ut
 semper sim unitus intellectu & affectu, ut
 nil unquam me a te separet. Doce me
 voluntatem tuam, quia Deus meus es.
 Proposui iter aliquod suscipere, compe
 quoddam officium, prosequi in judicio
 mutare habitationem jungere matrimo
 filiam, contrahere cum aliquo amicitia
 inire cum alio societatem, in quodam ne
 tio operam meam impendere, suggerere
 obsecro quem in iis me sequi vis ordina
 quoniam Dominus meus & Deus meus tu
 doce me ut sciam quid mihi expediat, qu
 agere debeam, ut non aberrem ab actio

providentiæ tuæ consilio & constituto sine prædestinationis meæ. A tuâ iterum immensâ bonitate peto suppliciter clementissime Domine Deus, ut mentem meam luce cælesti illustres qua cognoscam semitam mihi à te signatam, per quam ambulem. Da quod jubes, & jube quod vis, sive dulce sive amarû, sive honorem sive ignominiam, sive sanitatem sive infirmitatem; ad omnia ecce paratum cor meum. Hoc solum opto ut tua in me voluntas integrè fiat, nec ab ea latum unguè discedam. Hoc solum timeo ne meam sequendo voluntatem à tua procul discedam. Obtestor te salvator mi dulcissime, ex toto corde supplico tibi, ne permittas me unquam separari à te, In manus potius dæmonum incidam, quàm propriam infelix prosequar voluntatem à tua alienam.

CAPUT V.

De Providentiâ & Cura quam Deus habet de unoquoque nostrûm, cui nos conformare in omnibus sine querela debemus.

§. I.

Regula prudentia humana dispares divina.

Humanæ prudentiæ nobile præceptum est: *Ne plura amplectaris quam possis stringere, Nec majora suscipias, quam valeas*

valeas exequi. Imperator Adrianus suscepit orbis totius imperio, partem eius sponte remisit ut reliquum facilius sustineret, libertatemque populis reddidit, quam eius antecessor subjugatis ultra Euphratem & Tygriperipuerat; in quo se sequi dicebat exemplum Catonis qui iudicabat haud esse esse rem populi Romani subijcere sibi Macedoniae populos quos retinere sub imperio esset difficillimum. Altera porro eorum qui gubernant Rempublicam prudentiae regula est, secundum bonum publicum praefendum censeant privato cuiusque, & rem communem conferre malunt cum detrimento suorum, etiam minorum & discrimine rerum sibi carissimarum. Hac forma uti solent boni Magistratus tuendis suis urbibus, gubernatores in administrandis provinciis, Reges in gubernandis regnis, negligentes bona propria, quin ipsam, si opus est, pro defensione eorumque protegent. Hanc rationem tenent victoriosi imperatores ac belli duces dum procedendo exercitu suo in circuitu castrorum vigiles disponunt, excubitores ordinant, exploratores emittunt, nec perdere dubitant, qui servare non possunt, ut paucorum iactura columitati prospiciant plurimorum, integritateque reportent victoriam. Fortasse non necesse

fibi persuadeat simili Deum creaturas suas providentia regere, ut præcipuam generis humani in communi, & quorundam in particulari majoris momenti curam gerens, reliquis non ita provideat. Sic videtur sentire Aristoteles l. de mûdo sub fin. & comment. 12. Metaph. t. 51. 52. præsertim cum semper bonum publicum & commune omnium præferendum sit privato singulorum, nec grande censetur malum, conservare speciem cum quorundam jactura individuorum.

Verùm hæc fatua foret persuasio, tantoque injuriosior Divinæ Providentiæ, quanto hæc excellentius omnem superat prudentiam humanam; illa etenim nec manca est ulla ex parte, nec insufficientis, ut nostra, sed est admirabilis opifex nunquam ab operando cessans, nunquam deficiens, sive absoluto opere sive nondum inchoato. Illa providet universis & Angelis & hominibus, tantâ diligentia omnibus; tantâ singulis utriusque naturæ, atque si intenderet uni soli. Unde existit differentia longè maxima aut potius, oppositio quæ est inter gubernandi modum quem Deus servat & quo utuntur mortales. Isai. 55. *Non enim cogitationes meæ, cogitationes vestræ, dicit Dominus, nec via meæ, via vestra. Quia sicut exaltantur cali à terrâ, sic exaltata sunt via meæ à*

viii

vires vestris, & cogitationes, mea à cogitationibus vestris. Omnes creatæ vires in rerum natura exhaustiri possunt objecto unico, & intentus tam Angelicus, quam humanus dum intentus, minor est ad singula, quam si tantum intendat cum uni eandem attentionem adhibet quam duobus. Nec fieri potest ut uni rei vehementer affixus, alteram simul vivum exprimat; quia, virtutis uterque finis est ac limitata quæ quantò plura simul complectitur, tantò fit infirmior minusque durat. At Dei virtus infinita est, nec fatigatur occupationibus, nec laborat in diversis distrahitur pluribus, nescit terminum, mensuram non habet. Millenos mundos non hoc sine comparatione majores posset, frangeret, & productos destruere momento, & destructos denuò producere. Non est tantæ rerum universitate atomus tam vilis & subtilis quem non oculis ut ita dicam, manibusque ac cogitatione attingat sine confusione sine sollicitudine sine motu. In universo ita est quasi non esset, & tamen in eo facta esset, res in eo nulla esset; implet omnia, nullo loco continetur; ubique est & nulli includitur; operatur omnia & nihil tangit; omnia videt & à nemine videtur; in omnibus existit creaturis extra omnes diffusus; &

omnes & à nullâ exclusus, est totus in omnibus & per omnia, ita extendit providentiâ suam ad res creatas omnes, atque in primis ad hominum negotia ut ex particulari singulorum curâ nihil decedat communi omnî & hæc illam neutiquam imminuat. Deus, inquit S. Gregorius sic intendit singulis, ac si vacet à cunctis, & sic omnibus simul, ac si vacet à singulis. Iisdem fere verbis loquitur S. Augustinus: Lib. 3. Conf. c. 11. *O bone Deus, qui sic curas unumquemque nostrum tanquam solum cures, & sic omnes tanquam singulos.* Et alio loco: Solik. c. 14. *speculator perpetuus veluti si totius creature tue cali & terra oblitus tantum me solum consideres & nihil sit tibi cura de aliis; neque enim crescit lux incommutabilis visionis tue si tantum unum aspicias, neque minuitur, si innumera videas.*

§. II.

Mirabilis Divine potentia magnitudo.

Eodem momento quo hæc scribo, Deus est qui producit in me ideas eorum quæ mente concipio, idem format discursum meum, movet manum meam ac calamum. Præter hæc dum loquor, innumeras alias differentesque mecum exercet functiones. Ipso cooperante pulmonibus aërem attraho & remitto

remitto, sonum edo, vocē in verba articu-
 tim efformo, ipse linguam meam inflectit
 confortat ilia, extendit organa & infinitas
 agit necessarias ad pronuntiandum ser-
 nem. Tantum considerans apparatusum
 credat ad id solum à Deo præstari ut hoc
 liber sit, & expeditus ad loquendum quod
 voluerit? Et tamen hoc Deus agit perinde
 si aliud nihil haberet, quod ageret. Neque
 rō plus sollicitudinis illi affert præstare
 munus, millies millenis hominibus qui
 versis in locis simul hoc momento loquuntur,
 quam si nondum quisquam eorum natus
 esset. Neque innumerabilis hominum multi-
 tudo quæ hodie mundum incolit, ejus per-
 videntiam magis impedit aut distrahit quam
 paucitas eorum qui initio mundi nasci
 extiterē, quæ neque tum illam sublevarē.
 Formidabiles illæ populorum coloniae quæ
 mare velis, terram tentoriis operuere, popu-
 losissimæ septentrionis nationes dilu-
 star effusæ super terram non plus illi neg-
 facessivere quam olim Adami aut Noë
 milia cum hæc totum genus humanum con-
 stitueret. Cura quam habuit protoplasto-
 parentum non crevit succedente posterorū
 multitudine, nec illā ipsa quam nunc gerunt
 singulorum. Præterea nunquam interm-

aut se exonerans committit negotia sua com-
 missariis quibusdam aut Vicariis generali-
 bus, gubernatoribus, profectis aliisque Reip.
 suæ præsidibus; quem admodum faciunt Re-
 ges & Principes terræ, qui aliorum oculis
 plurima vident, & ferè plerasque actiones
 suas per Procuratores exercent, quibus secu-
 ri acquiescunt. Deus verò quidquid agit, im-
 mediatè per seipsum agit Ille oculus est om-
 nibus: omnibus præbet auxiliatricem manū,
 & in omnibus; nec tamen inde vel defatiga-
 tionem percipit vel tædium, non secus quam
 si nihil omnino ageret. Non est capillus capi-
 tis, nec gutta sanguinis, nec res ulla tam vilis
 quam non habeat in numerato Deus, quam
 non curet, cum quâ non cooperetur, quam
 non tractet æquè immediatè ac nos ipsi. *In*
ipso enim vivimus, & movemur & sumus,
 inquit Apostolus. Act 17. Tu es omnipotens
 Deus qui commoves linguas nostras & pu-
 pillas oculorum nostrorum. Te agitante cor
 nostrum palpitat, & arteriæ saliant. Tu venas
 corpore nostro spargis & intermisces. Tu cõ-
 tines ossa nostra & unum alteri innectis tam
 admirabili artificio, tam artificiosa structurâ
 ut hæc sola potentis sapientiæ tuæ perpetua
 sit panegyris. Id quod Galenus quoque ag-
 novit, libro 17. de usu part. melius tamen
 divi-

divinus psaltes ita canēs : *omnia ossa mea* run
Domine quis similis tibi? ps. 34. Tuæ istæ les.
manus ô Divine artifex, quæ regunt nostras tan
Tua est voluntas quæ impellit nostram con
est mens quæ nostræ suggerit rationi cog tio
tiones & conceptus. Tuum est totum quæ grit
ago, excepto peccato. quod solum est me defe
Tu es qui loqueris ore nostro. Tu ele sub
nas impertis per manus nostras. Tu be æcc
ctiones per linguam nostram non ex ma vela
to solo aut pacto, ut fit inter homines, sed can
lut per instrumenta conjuncta quæ tu siun
met applicas, corroboras & in operando nem
juvas. In singulis hominum corporibus rat n
nimum sexcenti numerantur muscoli. (G ossa e
l. de form. fœtus,) & in unoquoque ho non
functiones diversæ decem: in iisdem præ fom
reperiuntur ducenta & plura ossa, quæ vigil
singula ad quadraginta fines sive operat circa
referuntur, adeo ut plures quam octies nia n
lenæ functiones ususque sint solorum res ta
humani corporis. quorum omnium nec volu
est ut exactissimam Deus rationem habe nesci
conservationem hujus carneæ molis; quæ Ille ip
men ignobilissima & maximè terrestri ibos
hominis, pars. Ut nihil dicam de venis, de ipse s
teriis, de cartilaginibus, de ligamentis, de us p
peramento uniuscujusque horum org Num

rum, quorum proprietates sunt innumerabiles. Quod si in hac collectione, & concursu tam diversorum oppositorumque usuum, conditionum, functionum, qualitatum, motionum, actionumque necessariorum ad integritatem cuiusque partis, nullus reperitur defectus, nihil superfluum, nihil quod non subsit pacificæ gubernationi supremi illius æconomi; possumusne dubitare, quin ipse velut in deposito & sub sponsione, ut ita dicam, habeat & numerum & structuram officium nostrorum? Descripsit enim verò rationem omnium in manibus suis, & sollicitè curat ne quod eorum lædatur. *Custodit omnia ossa eorum;* ait Propheta psal. 33. *Vnum ex his non conteretur.* Noctu quoque dum gravi somno sepulti de eo minimè cogitamus, ipse vigilat pro nobis & excubias agit, in nobis & circa nos; ut videat, num rectè regantur omnia nobiscum. Stationem istic possuisse diceres tanquam in arce, aut potius velut in loco voluptatis suæ, perinde quasi hic inveniat nescio quæ illicia jucundæ commorationis. Ille ipse curam gerit, ut stomachus ingestos cibos concoquat, sanguis formetur & caro, ipse subministrat alimentum omnibus partibus politâ & providentiâ prorsus singulari. Numquid ergo meritò cum intimo gaudio ac
jubi-

jubilatione erumpamus cum Davide in
 ces gratiarum: *Benedic anima mea Domi*
& omnia qua intra me sunt, nomini sancto
 psal. 102.

§. III.

Quomodo Venerari & observare debeant
Divina circa nos providentia Ordine
sine curioso examine.

Perspectâ potro ineffabili Divinæ Ma-
 tis charitate & cura plus quam ma-
 nostri in rebus etiam minimis, quid
 tamus nos ejus Providentiæ totos com-
 tere? Quid hæremus quo minus illi nos
 mnia tradamus in manus, de cujus ma-
 potentia atque amore proveniunt un-
 Quandoquidem ipse disponit omnia,
 potest ut quidquam ordinet contra nos.
 mel sumus in ejus tutelam recepti? Qu-
 etiam indies benefacit iis, à quibus offen-
 tur, poteritne malè facere iis qui omnia
 suam in ipso habent collocatam? Quis
 muniti ac confirmati heroicis cogita-
 bus, commendemus nos plane supremæ
 Providentiæ, & cum submissione debi-
 cipiamus omnes consiliorum nostrorum

Succellus negotiorumque eventus, licet ho-
 rum particulares causas motiva ac rationes
 ignoremus, contenti scire: *Nihil in terra sine
 causa fieri* ut est apud Job. c. 35. Atque illud A-
 postoli: *Quoniam diligentibus Deum omnia
 cooperantur in bonum* Rom. 8. Quid ergo su-
 perest quod nos possit perturbare, seu sani si-
 mus seu infirmi, divites seu pauperes, seu
 magni, seu nihili æstimemur? Quid refert quã
 teneamus viam ad locum beatitudinis nostrę
 consequendam, dummodo ad eam aliquan-
 do perveniamus? An volumus scrutari pro-
 funda Dei si forte daretur ad fundum eorum
 pertingere? An volumus in arcanum Dei cõ-
 cilium admitti, ut videre liceat quem ordinẽ,
 quamque methodum servet Deus in ortu at-
 que initio, in progressu atque exitu rerum
 nostrarum? Potestne quisquam eò prolabi de-
 mentię, ut audeat legem ponere Divinę sa-
 pientię, & imperare potentię infinitę? potest-
 ne Deus ipse, licet clementissimus, ejusmodi
 ferre arrogantiam temeritatemque vilissimi
 terrę vermiculi? Profectò res esset intoleran-
 da viro prudenti retinere domi suę servum
 qui eò audacię prorumperet ut Domini sui
 vellet consilia nosse, se jusque mandata, quę
 exequi quam promptissime tenetur, exami-
 nare præsumeret, rationes illorum & motiva
 E pos-

poscere, postulare, quo pacto, quam ob
 sam, quo ordine & fine quæque sibi im
 ret. Numquid prudentissimè respon
 huic effroni servo: scito mi homo, cu
 sciens volens in domum meam suscepi
 servum te assumptum & famulum, non
 dicem aut consiliarium. Tu non es, cui de
 rationem reddere actionum mearum, m
 minus consiliorum. Fac quod iuberis. Si
 tibi displicet, vade vias tuas, non est ma
 pus servo, qui philosophicè velit scrutari
 cana mea & inspicere cogitationes
 mei. Nonne similia & plura alia nobis
 rito Divina majestas opponat, si eò qu
 audaciæ & curiositatis progredieremur
 occulta iudicia secretaque consilia exam
 re atque novisse vellemus quæ sanè
 multo veneratione prosequi debemus.
 servus heri sui observare mandata. Ille
 dem nō modo herus est noster, nos serv
 rum etiam supremus est Dominus, nos
 mancipia: ille opifex noster; nos opus
 eius: ille prototypus & princeps exem
 nos eius imagines & picturæ. Denique
 creator noster est, & Deus per essentiam
 à nullo dependens; nos Creaturæ, ab eius
 tentiâ & gratiâ omnino dependentes. Ve
 huiusmodi sumus ut ab illo toti simus

aliter esse, nec alii esse possumus quam quales
ipse nos esse velit. *Et scitote quoniam Dominus
ipse est Deus, ipse fecit nos & non ipsi nos* psal. 99

§. IV.

Oblatio sui ipsius.

Offeramus nos igitur generosè Deo ad
obediendum illi cæcè in omnibus quæ
circa nos resque nostras Divinæ ejus Provi-
dentia ordinare placuerit, offeramus illi vi-
tam nostram, vitæque instrumenta, linguam,
oculos, cor viscera, pectus, totum corpus at-
que animam nostram, ut de his integrè dispo-
nat ipse pro sanctissima sua voluntate. Dica-
mus illi cum Propheta Regio, cujus erat vo-
luntas perfectissimè conformis Divinæ: *Pa-
ratum Cor meum, Deus. paratum cor meum.*
psal 107 Ad omnia sine querela, sine excep-
tione, ad omnia, quæ a te mihi accident, para-
tum cor meum. Mollis instar ceræ aut argil-
læ sum in manibus tuis ut recipiam sine con-
tradictione quamcumque mihi formam aut
figuram impresseris. Vis ut serviam tibi in vi-
tæ hujus prosperitate rerumque affluentia?
Ecce paratum cor meum. Vis potius ut in e-
gestate, contemptu hominum rebusque ad-
versis vivam? Ecce paratum cor meum. Vis
exercere patientiam meam diuturnis mole-

ftisque morbis, podagra, gangæna, febris
 hydrope, cholica, paralyti, & omnis generis
 defluxionibus præsto sum. Vis ut sentiam
 afflictiones, & miseras etiam graviores, magis
 que inusitatas? vis ut me videam defertum
 notis, proditum ab amicis, profugum per
 gentibus me filiis & servis, falso accusatum
 iniquè judicatum, injustè condemnatum
 parricidam? Paratum cor meum Deus, paratum
 est cor meum. Vis occidam in theatro pro
 criminibus non commissis, putrescam visum
 fimeto; quemadmodum servus tuus Job
 ad januam divitis atque impii epulonis
 Lazarus; aut videam corpus meum verum
 scatens; ut Simeon stylites? Ecce paratum
 cor meum, excoriarum, membratim dividi, minutatim
 crucifigi, servari, crucifigi, torreri, si ita Deus
 placet. Excipiam si tibi placet, sine querela
 cæli omnes terræque tempestates, in
 cor meum effusas; certus non aliunde provenerunt
 quam ab omnipotente manu tua. Quod
 cumulare dolores & communes addenda
 calamitates privatis intendere; paratum
 cor meum Deus, paratum cor meum. Venerat
 usque ad favillam & cinerem, me dimittam
 cum omni submissione judiciis tuis me
 iudicium, & videbo, si ita tibi placuerit, non
 autem

miscens nõ querens, populos oppressos, agros incensos, urbes dirutas, divites ad mendicitatem redactos, pauperes derelictos, sterilitates, bella, contagiones mortiferas Deucalionei instar diluvii quatuor orbis plagas obruentes. Hæc intuenti miserias longe lateque serpentes, ne veniet quidem in mentem cogitatio: Quare ita facis? Nam quis jure dicere potest, ait patientissimus Job: *Cur ita facis?* Ib. 9. Quis audebit aperire os & rationem poscere operum Dei qui est prima & suprema omnium causa & regula rectissima? Hoc animo veri & fideles Dei servi suscipiunt quidquid Divinæ placuerit Majestati de suis disponere creaturis. Hoc animo pii & legitimi filii in omnibus agnoscunt providam Patris sui cælestis manum & suavem providentiam. In omnibus atque per omnia approbant ejus consilia ordinemque, sinistre numquam interpretantur, nusquam ab iis deflectunt ratione vel voluntate, sed suam Divinæ religiosissimè student conformare.

§. V.

Discursus Anima malè resignata.

ET verò, numquid summæ esset dementiæ atque impietatis aliter agere, sentire, & dicere Deo: Domine Deus, ignosce quæso, haud
pos-

possim impræsentiarum approbare con-
tuum agendique modum. Censeo sanè
cium meum voluntatemque tuæ præ-
dam. Quod si meo me possim ingenio
meaque, meliorem mihi videor sperare
rerum mearum successum, quam si per
sinam à tua me dirigi sapientia. Quorsum
tantæque vitæ calamitates ac miseriæ, pu-
blicæ persecutiones & privatæ? Num
tibi videtur tota nos vita satiare, pane
stia & aqua tribulationis potare velut
ratissimos nebulones, qui interdum alii
non sunt criminum rei quam vitæ à te
tæ? Quod emolumentum tibi cedit ex
malis? Quam potes percipere voluptates
dens, nos tristitiis & doloribus contabescens.
Numquam erit miseriarum satis! Jam
à die Nativitatis nostræ usque ad hanc
omnis generis molestias ac afflictiones
sumus, & necdum finis? omnia nobis con-
nantur in dies plura & majora. Numquid
præsentis vitæ vis nos pœnas sustinere
damnatos ante tempus? Non video alium
peresse modum quam ut reliquum vitæ
luptatibus & genio dedam, tametsi con-
cas. Sufficiet miseros esse, cum in sepul-
veribus in escam traditi putrescemus in-
ra. Proinde non iudico expedire ut tuis

judiciis præceptis providentiæque commit-
tam. Spero meliora, meliusque mihi fore si
nutu meipsum meo regam quam si tuum cæ-
cè sequar ductum per vias incognitas, in vias,
spinis ac sentibus horridas. Præclarum ser-
monem atque dignum obsequio quod crea-
tura suo debet Creatori! scilicet. Et tamen hi
sensus, hæc verba sunt eorum omnium, qui
non obsequuntur, ut par est, Divinæ providē-
tiæ beneplacito; aut si minus ita loquuntur,
actiones certè illorum, immo & cogitationes
ab horum sensu verborum nequiquam alie-
næ, si loqui possent in has omnino voces
erumperent.

§. VI.

*Quorundam Sanctorum de Divinâ Pro-
videntiâ sententiâ.*

SANCTUS Gentium Doctor Paullus Apосто-
lus scribens Corinthiis præclarè nos do-
cet, quod sicut spiritus mundi omnia quæ ac-
cidunt, ad homines refert, divinæ immemor
Providentiæ; sic Spiritus Sanctus mortalium
mentibus altè imprimit hanc plenam dulce-
dinis sententiam, non nisi à Divina providen-
tia esse quidquid mortalibus evenit. Cujus
certe veritatis solum spiritum Dei doctorem
esse testatur Apostolus his verbis: *Nos autem*

E 4 non

non spiritum huius mundi accepimus, sed
 rum qui à Deo est. ut sciamus qua à Deo
 ra sunt nobis 1. Cor. i. Eodem docente
 post conversionem suam agnovit S. Augu-
 nus, divina manu mistas amaritudine vol-
 tates suas, ut has promptius sperneret. U-
 ait: *Adeas tu Domine misericorditer ser-
 eque amarissimis espergens: sensu nihil omni-
 licitas iucunditates meas, ut ita quare
 offensione iucundari.* S. Catharina Senensis
 signem scripsit tractatum de Dei Providen-
 tia, in quo meminit se composuisse in intus
 cordis sui penetralibus Cimmeliarchi-
 ex Divinae Providentiæ consideratione
 constructum, in quo procul ab hominum
 strepitu abdebat sese, & suavissimis cum
 colloquiis fruebatur, de eius recipiens
 quidquid sibi accidisset, non aliam qua-
 rationem, quam sanctissimam eius volun-
 tem cuncta pro beneplacito suo dispo-
 tem.

S. Stephanus de Mureto fundator Ordinis
 Grammontii in libello suo sententiarum,
 quo multa aperit vitæ spiritualis secreta,
 quod Creaturæ rationis expertes merito
 sint pudorem simul & timorem incute-
 rissimum hominibus, quod illæ Creaturæ
 sui dispositionem ductumque sine difficul-

te sequantur, tametsi eum non agnoscant; hi
 verò tanta ejus cognitione præditi, & ratione
 indicioque, ut ad hunc finem impendant, sæ-
 penumero iis ipsis abutantur, & se longius ab
 eo separent. Joannes Ximenes, frater dome-
 sticis in rebus adjutor nostræ Societatis, in
 qua vixit puritate vitæ & religiosarum virtu-
 tum perfectione celebris, quoties sub vespe-
 rum redibat in collegium diurno in villa sub
 urbana labore perfunctus, solebat semetip-
 sum interrogare: uti in vita P. Alvar. c. 45. *Quò-
 vadis Ximene, in Collegiũ ut paululum quies-
 cam: At si ingressus iubearis servire in Culinã
 aut purgare stabulum? Id non sperem.* respon-
 debat ipse sibi; *habebitur enim mei ratio, quod
 diurno nimis labore defessus sum. Quid si tamen
 id tibi imperetur omninò facerem,* responde-
 bat, *Et quidem animo prompto, nam istud vellet
 Deus.* Nec rarò accidit, ut quod sibi in reditu
 objecerat, domum ingredienti quamprimum
 imponeretur divina sic ordinante Providen-
 tia.

Maria Diaz paupercola devota Deo famu-
 la, In vita P. Alvar. cum aliquando precibus in
 templo dedita, frigore pæne obrigesceret,
 non nihil de aëris inclementia secum quæsta,
 continuo sensit interius, redargui se his Dei
 verbis: *Ego indixi frigus istud, & tu quereris?*

E s

Qui-

Quibus quasi telo transfixa dolens ingemere
quod in eo divina se voluntati minus conformasset.

P. Balthasar Alvarez, c. 40. vit. eximia
stataque vir sanctitatis, cum quodam die
yi obrueretur tristitia, hanc divinam mer
in missæ sacrificio percepit illustrationem
*Contentus esto, quod hac molestia Dei te
vexat, qui & scivit & potuit eam imp
se voluisset; nec tamen impedivit, tamen
plus amet quam tu te metipsum.* Numquid
go argumentum est manifestum, id, quod
teris, esse in bonum tuum? Aliàs cum ful
ret persecutionem sanè maximam: c. 28.
*tiar, inquiebat, amaritudinem animi &
lacionem vehementissimam; quia tamen
Deo visum est, non cupio liberari.* Alias
que Domino Deo supplicans pro re aliqu
ejus spectante obsequium, cognovit divi
tus, omnem perfectionem consistere in
formitate voluntatis nostræ cum divina.
erificium esse multò maximum, Deoque
ceptissimum quod offerri ejus majestati
fit a nobis, si offeramus nos ad faciendum
tiendumque quidquid ei placuerit. Zela
nim gloriam suam, & quæ ad eam conferunt
nemo meliùs illo novit, ad eamque ampli
candam tanto utetur impensius opera nostra
quam

quanto nos aptiores invenerit. Cum aliquan-
do hæreret dubius, celebraretne missæ Sacri-
ficium propter impedimentum quoddam in-
cidens, à Deo eruditus est, plurimum interef-
se, certò novisse quid velit Deus; hinc enim &
plurimum boni, & plurimum mali existere.
Nam si quid velit Deus, maximæ temeritatis
est idem non velle: si verò id nolit; extremæ
dementiæ est, illud velle & amplecti. Quod
si id verum est in omni rerum occurfu, quan-
tò verius in hoc, ex quo, si à me geratur ut par
est, bonum sperare maximum, si verò negli-
gatur, malum ingens timere meritò possim.
Alloquens quadam vice Deum utebatur his
verbis amore Dei sui que perfecta resignatio-
ne plenissimis: *Deus cordis mei quandoquidem
tribuisti mihi invenire quietem in meipsum in-
tegrâ oblatione, hanc insuper à te gratiam peto
ut semper talis esse velim ego, qualem tu esse me
vis; & libenter suscipere, quod tibi placuerit,
mihi donare. Non desidero sublimiorem finem,
nec media minus congrua nec plus gratia &
favoris, nec rigoris minus nec plus quietis, nec
minus laborum; sed totum id amo quod habeo,
quia secundum beneplacium tuum, habeo to-
tum. Opto talis videri qualem tu me fecisti, ita
tractari sicut tu me tractas, haud alio modo: In
epistola quadam, quam dedit ad illustrem*

personam tertianâ febrî laborantem, his
 tur verbis: S. Gertrudis in ecclasi quadam
 vinitus edocta fuit, quod Deus qui est summa
 bonitas, eodem quo hominem creavit amorem
 immittit illi prospera & aduersa maius
 per eius bonum spectans tam in his quam in
 illis. Unde sancta illa inferebat: obcaecatis
 illos qui non estimant se beatos quod quibus
 tandem illis accedat, à tali proveniat amorem
 Alteri cuidam hæc verba præscripsit: In
 te clausis oculis inter brachia IESU Clamantem
 nec perire formides, quandoquidem illa
 clavis affigi Cruci voluit, ut te servaret
 que quietem & temporalem & sempiternam
 acquireret. Huiusmodi instructionibus
 na sunt capita vitæ illius 50. & 31. Quas
 prætermitto tum ne longior fastidium
 nerem Lectori, tum quia de hac materia
 sub finem libri tertij denuò agam in
 loco magis proprio. Interim tamen
 possum quin hic referam dulcissima quæ
 dam atque suavissima dicta quæ reperitur
 scriptis quarundam doctrina, religionis
 pietate in Deum illustrium personarum
 quam in hac re egregiè declararunt ut in
 verbis hic annotabo.

§. VII.

*Quorundam de Resignatione doctrina notata
digna.*

Henicus Suso Ordinis FF. Prædicatorum
Religionis magnæ vir consummata-
que virtutis, iis qui progressum facere desi-
derant in perfectione, in hanc loquitur sen-
tentiam apud Blos, in consol. pusilla. *Si vis es-
se quod non es, oportet prius te deficere ab eo quod
es, id autem certo certius tenendum, neminem
sibi de resignatione blandiri nec se resignatum
esse in animum inducere debere, quam diu gut-
tula una sanguinis in carne aut aliqua me-
dulla portio in ossibus latet qua non pro verâ sit
resignatione decocta atque consumpta.* Eius-
dem Ordinis Concionator celebris Joannes
Taulerus quem Blosius æstimat ex vitæ spi-
ritualis Magistris eruditissimum sui tempo-
ris sic loquitur de eadem re. *Si in optione ali-
cujus foret & arbitrio positum utrum ab om-
nibus vitiis & defectibus absolvi & expediri,
cunctasque virtutes & omnem perfectionem
obtinere vellet, nec ne, deberet ita dicere Deo
suo: Domine non meum bonum nec meam gra-
tiam peto, non meam voluntatem deosco sed
quomodo tu vis, ita libens accipio; si tibi visum
est ut illis caream, ego pro tua voluntate eis po-*

E 7

tius.

tius carere volo. Alius quidam insignis D
 fervus offerebat se Christo Domino inco
 tione cum perfectissima resignatione
 verbis: *En amantissime IESV Christe, desine
 hanc meam voluntatem in omne reliquo
 tempus vita mea & in omnem eternitatem
 tam perfecte pure ac fortiter in te erigere tuam
 gratissimam voluntati resignare & offerre, si
 nullus unquam homo fecit aut facere debuit
 taque ex hac hora & deinceps in omne aetate
 nihil unquam aliter aut plus aut minus
 corpore & anima mea, in vita, in morte, in
 bendo, carento, patiando, agendo ac dimittendo
 volo atque appeto quam quod tibi gratissimum
 est. Sancta quaedam Virgo in maximis
 doloribus quos Blofius comparat damnato
 rum cruciatibus, ita Deum alloquebatur
 append. insti. cap. 10. Mon. O dulcissime Domine
 ne Deus meus, memor esto quae so, benignus
 considera tuam me pauperem creaturam
 Te vero sempiternum Deum meum & Creatorem
 zorem meum, Ecce ego me in equissimum
 cium tuum humiliter projicio in tempore
 in eternitate, parataque sum infernalem
 ciatum quem sentio, perenniter sustinere, si
 tibi placet Et S. Gertrudis: Quamvis Domine
 mi pre omnibus deliciis mihi optabile & pre
 dum sit ut e carcere carnis educta tibi adque*

gar: si tamen velles, me hic manere, eligerem usque ad diem iudicij, in extremâ miseriâ ad laudem nominis tui degere. P. Joannes Lanspergius Religiosus Ordinis S. Brunonis, cujus scripta omnia dulcissimæ pietatis melle perfusa, perfectam resignationem qua Deo nos offerre debeamus, declarat in hæc verba tenero plenissima affectu. In Enchir. mili. Christ p. 144. *Misericordissime Iesu, Domine benignissime. Fiat voluntas tua. Non potest, quod tu vis, esse malum, sed ordinatissimum sit necesse est, quidquid à te procedit. Si vis me habere infirmum; sit nomen tuum benedictum & fiat voluntas tua. Si vis me habere sanum, sit æquè nomen tuum benedictum & fiat voluntas tua. Si vis me mori; sit nomen tuum benedictum, & fiat voluntas tua. Si vivere; sit nomen tuum benedictum, & fiat voluntas tua.* Non nemo proferebat hæc verba pari aut majori etiam teneræ devotionis affectu. *Dulcis Iesu Deus meus, si mihi dares optionem & promitteres, quacumque peterem te mihi daturum; non aliud, quam hoc peterem idque millies millies & millies eam nunc peto, ut tua laudatissima voluntas secundum optimum tuum beneplacitum fiat in me, de me, & per me in omnibus. Amen.*

S. Ignatius Societatis JESU fundator qui

in hac virtute præcipuè studuit excellere, & præcipue
 jus etiam nobis in vitâ sua reliquit præcipue
 exempla, & eximia in nostris Constitutio-
 bus documenta, hanc tractans materiam
 aureo suo spiritualium exercitiorum lib-
 duas concludit meditationes. hac sui
 oblationis formulâ: *En ô Rex supreme au-
 mine uniuersorum, tua ego licet indignus
 fretus tamen gratia. Et ope me penitus tibi
 ro, meaque omnia tua subijcio voluntati.
 scipe uniuersam meam voluntatem, in
 memoriam, intellectum atque voluntatem
 meam omnem, quidquid habeo & possideo
 largitus es id tibi totum restituo ac prorsus
 do gubernandum. Amorem tui solum cum
 tia tua mihi dones & dives sum satis.*

CAPUT VI.

De duobus modis quibus homines abent
 à vijs Dei.

§. I.

Suauitas diuina. Providentia.

SUprema Dei Creatoris nostri Providen-
 tiam est mirabilis in donis suis & suauis
 omnibus operibus suis; ut si sciremus
 ductum per vias, quas nobis demonstrat,
 qui eâ fiducia quam par est habere bene

ratos erga Patrem optimum, sapientissimum potentissimumque filios, deduceret illa nos sine ullo errandi periculo non viâ solum rectâ ac regia, sed jucundâ etiâ ac facili, nostræ corporis cõplexioni, naturæ viribus ac propensione omnino convenientissimâ. Quemadmodum enim periti hortulani apprimè norunt, cuiusque soli quod excolunt, indolent, quam quisque flos aut planta glebam amet, ut adolescat & floreat. Nec minus cognitum habent boni. Architecti cuique lapidi destinatum locum, cui sic aptetur & quadrèt & nec locus alius æquè alteri conveniat lapidi, nec lapis alius alteri tam aptè jungatur loco, quin aut deficiat aut excedat. Ita planè divina Providentia perfectissimè cognoscit nostrarum mensuram virium, loca, tempora, negotia nobis congrua, auxiliâ item & dona quæ necessaria sunt ad acquirendum id quod nostræ commissum est industriæ; adeo ut, si motus ejus atque impulsus confectemur, agnoscamus tandem occupationes nostras sic ingenio proportionatas atque indoli nostræ, ut quævis alia quàm nostra in illis fatisceret, & quævis aliæ quam illæ nobis exitio forent.

Quanto periculo illi resistatur.

SI proinde accidat ut Dei quis ordinem
 Sturbare ausus divinæ sese Providentia
 dispositioni opponat, viam ingressus ab
 non monstratam, electisque mediis quæ
 non potius alijque Dei hostes suggerere
 nonne hujusmodi homo aditum sibi ad Cæ-
 lum ipse intercludit? Nonne abrumpit li-
 culos Adæ, vincula caritatis, quibus
 Deus ad se pertrahere cogitabat? Nonne
 Etâ acclivi ad cœlestem gloriam sibi delin-
 tam semitâ, præceps ruit in abyssum igne-
 niæ & damnationis æternæ? Hoc veteres
 quotiescumque non jam exquirimus, sed
 voluntatem ejusque sancta consulimus pro-
 cepta cum Prophetâ regio, qui ait: *Et con-
 siliis meis justificationes tuas.* psal. 118. qui
 dicat: in omnibus consilijs publicis ac privatis,
 in omni mea scientia, in omni sapientia
 in omnibus actionibus o Deus tuis in
 mandatis pro regulâ cogitationum ac
 numque mearum. Cum hoc igitur sapientis-
 simo Rege quoties non adhibemus hos
 filiaros, sed passiones cupiditatesque nos
 velut oracula quædam audimus, illasque
 sequimur velut duces viarum peritissimas

quibus videmur nescio quam tribuere divinitatem, quando suggestiones illarum atque impulsus sanctissimis Dei Domini nostri legibus atque inspirationibus præferimus, aberramus sine dubio à vijs Dei. Atque hæc est prima deviatio quâ mortales manifestè deserunt vias Domini rectas & sponte præcipientes abeunt in præsentissimam sui ruinaam. Tametsi enim divina bonitas, ut verum fatear, non deneget nobis suam gratiam & concursum nostræ negotio salutis necessarium; nostro tamen loquendi concipiendique modo, non obligatur Deus suam præbere manum, viresque sufficere nobis ad sublevandum onus quod nostris ipse humeris non imposuit, nec per viam, ad quam nec vocavit nos nec destinavit, deducere tenetur. Nos verò quo poterimus animo in angustiis in quas nostræ nos cupiditates cõjecerunt, ejus postulare auxilium, qua fiduciâ ejus opẽ implorare in ijs molestijs, difficultatibus, ac periculis quibus ultro nos exposuimus susceptâ contra ejus voluntatem occupatione ut nostræ faceremus satis, vel ambitioni vel iræ vel amori proprio, alijsque inordinatis indulgeremus passionibus, quarum nos dominationi ac império maluimus quàm paternæ Dei Providentiæ regendos subicere?

Quid

Quid si nihilominus in huiusmodi occasibus eum invocemus, nonne jure merito rest nos remittere ad eos, quorum secutio filium & persuasione inducti difficiles ac periculosas vias sumus ingressi?

§: III.

Huiusmodi periculi probatio.

Hoc ipsum vivis expressit coloribus Jeremias Propheta occasione similis pietatis atque infidelitatis, quæ contra raelitæ quotidie contra Dei peccarent videntiam, eum nihilominus non dubitavit invocare in minimis etiam, quæ ipsis conturbabant, adversis. *Verterunt, inquit, ad me, & non faciem, & in tempore afflictionis sue dicent: surge & libera nos* Jer. 2. Quæcunque dicit Deus per Prophetam: spero me, neque in Deo posuerunt fiduciam suam, tamen simul ac se calamitatibus involutos vident, confugiunt ad me magnis clamoribus. Deus in adiutorium nostrum intende liberandum nos festina. At quid respondet Deus? *Vbi sunt Dij tui quos fecisti tibi? & liberent te in tempore afflictionis tue* Deut. 32. *Vbi sunt Dij eorum in quibus habebant fiduciam? De quorum victimis comederant adipes, & bibebant vinum libamentum*

surgant & opulentur vobis & in necessitate vos protegant. Ubi per deos non tantum possumus intelligere simulachra Deorum lignea aut lapidea, sed creaturas etiam quaslibet in quibus confidimus non sine injuriâ debitæ à nobis in Deum fiduciæ; cujusmodi sunt amici nostri, humana media, honores, vires, scientia, nominis existimatio, astutiæ & adventiones humanæ prudentiæ, atque omnia illa quæ Scriptura sacra appellat *brachium carneum*, quod & mille modis infirmum reddi potest, & denique avelli. Unde Deus addit: *Videte quod ego sim solus, & non sit alius Deus præter me; ego occidam, & ego vivere faciam; percutiam, & ego sanabo, & non est qui de manu mea possit eruere.* Deut. 32. Similem exprobrationem legimus Dei nomine per Prophetam Osee factam eidem populo Israëlítico. Hic enim graviter ferebat, multisque querebatur se a Deo derelictum, ad quem tamen multis titulis præ rationibus ceteris pertineret: *Me invocabunt: Deus meus cognovimus te israel.* Ose 8. perinde ac si præcipuè cognoverint atque coluerint gloriantes quod sint populus meus, hæreditas mea, familia mea, gaudium meum & voluptas, quibus quidem nominibus eos sum sæpenuerò dignatus. Verum, *projecit israel bonum*

bonum, respondet Deus, inimicus persequens
 eum ipsi regnaverunt, & non ex me: Prin-
 pes extiterunt, & non cognovi. Quibus vult
 non aliam redditrationem Deus duræ cen-
 cis populo, cur eum suorum tradiderit in
 eorum crudelitati quam quod consilia-
 suum non exquisierint in suorum electio-
 Regum, sed abstracti à suis cupiditatibus,
 humanis respectibus, hos aliosque hujus-
 di secuti sint Consiliarios malos, quod
 reges ipsi habenas cæperint Reip. per ty-
 nidem ac ambitionem nulla Dei vocatio-
 electi aut electione divina ad eam unquam
 destinati.

§. IV.

Consideratio historia de Ieroboam.

Illud porro mihi hac in re permirum
 videtur, quod unus illorum quibus ista ad-
 facta est exprobratio, Jeroboam fuerit
 primis. Ille Jeroboamus qui ab ipso meto-
 per Prophetam nominatus est decem Tab-
 buum Rex; cuius peculiarem Deus tute-
 videbatur suscepisse contra persecutionem
 Salomonis cuius aliquando loco regnare
 bebat. Ille Jeroboamus quasi miraculo
 Etus ad regiam dignitatem communi
 Israelitarum acclamatione & plausu Salom-
 onis

nem ejusque filium Roboamum divino nutu abjicientium. Quo igitur modo fieri potuit, ut nihilo-minus tam illi Deus quam aliis exprobraret regni invasionem, negetque sua factum esse voluntate quod principatum obtinuerit? Potestne fieri, o Sapiencia infinita ut quem nominasti populi tui Regem, eundem paulo post abneges? quasi conferre illi regnum numquam cogitaveris? Fierine potest ut voluntas tua sicut hominum mutetur & sibi contradicat? Quo igitur pacto dixit Prophetes ille ad Regem Balac tanta asseveratione: *Non est Deus quasi homo ut mentiatur nec est Filius hominis ut mutetur. Dicit ergo & non faciet? locutus est & non implebit?* Num. 23. *Caelum & terra inquit Christus in Evangelio, transibunt, verba autem mea non transibunt.* Mac. 13.

§. V.

Voluntas Dei antecedens.

AD solvendum hunc nodum, eademque opera declarandum qua ratione possint nonnunquam homines deviare à viis Domini indirecte, & id minimè cogitantes, qui est modus alter ordinem divinæ Providentiæ prætergrediendi, advertere oportet distinctionem quam ponunt Theologi duarum in Deo voluntatum.

voluntatum quarum alteram vocant acci-
 dentem & primariam, consequentem
 ram & secundariam ita S. Chryst. Illa
 cedens, simplex & absoluta dicitur quia
 Deus habet quasi ex seipso rationem sum-
 do volendi ex sua bonitate, nobilitate po-
 tia, &c. Non vero velut ex data occasio-
 quodammodo causa ex parte operam
 turæ, quasi meritis alicujus personæ de-
 tisve provocatus, impulsus, obstrictus.
 modo Deus ex naturali sua ad bonum o-
 turis suis procurandum inclinatione,
 loquendi modo, vult exempli causa
 hoc officium, illud negotium, hanc ag-
 dinem, hunc favorem, istud infortu-
 Quamquam hæc semper ab eo diriguntur
 promovendam animarum nostrarum
 tem, quæ est omnium, quæ desiderare po-
 mus, bonorum maximum. *Ego Dominus
 non est alter, firmans lucem, & creans tenebras
 faciens pacem & creans malum: Ego Dominus
 faciens omnia hæc. Isai 45.* Quibus verbis
 indicat se interdum sponte sua & motu
 prio quædam agere nullâ attenta ratio-
 parte creaturarum rerum, unde desumatur
 modi procedendi modum & occasio-
 Nam hoc verbum *Creo*, prout Philosophi
 Theologi explicant, propriè significat

ducere aliquid ex nihilo. Itaque creare alicui
 malum aut bonum perinde est, ac hoc illud-
 ve ipsi præstare nullo ejus cooperationis in-
 tuitu. Tale bonum contulit Deus Sauli &
 Davidi cum illos elegit Reges populi sui, à
 cujus etiam spe dignitatis uterque longissi-
 mè aberat secundum humanam æstimatio-
 nē. Hic opilio erat pauper de paupere domo
 ille *de minima tribu Israel & cognatio ejus*
novissima inter omnes familias de tribu Ben-
jamin 1 Reg. 9. Iste de familiâ Isai despectis-
 simâ in populo suo, & minimus fratrum suo-
 rum. Cumque Dei jussu inungerentur à Sa-
 muēle in Reges, alter eorum perditas quære-
 bat asinas patris sui, alter pascebat oves, pro-
 inde solus Deus cogitabat illos ad regnum
 evehere: Atque hoc sensu dici potest illud u-
 trique obtigisse solum Dei nutu, qui creavit
 illis hoc bonum ad quod nec hic nec iste
 quidquam de suo contulit. Quod verò ad
 malum attinet, eodem modo dici potest,
 quod ea quæ immaculata Virgo Dei para,
 quæ sanctissimus Domini præcursor & Bap-
 tista, quæ innocentissimus Job pertulerunt
 hujus vitæ mala ac miseras, passi sint nullo
 suo merito; id quod postremus horum verif-
 simè testatur: *Non peccavi, & in amaritudi-*
nibus moratur oculus meus. Job. cap. 17. Verè

F

ita

ita est vir iustissime, novit Deus, quibus bonum
 impium feceris, afflixit te & flagellavit. suam mala
 xit, conscidit te vulnere super vulnere. Num
 passus es absque iniquitate manus tuas suam
 haberes mundas ad Deum preces. ipse potest
 Caelo testis tuus & conscius tuus in quo
 Noli quaerere in terra sive in te, sive in quantum
 creatam, malorum quae pateris causam, praeb
 Deus est; *Manus Domini tetigit te*, ipse
 vit te gloria tua & abstulit coronam de
 tuo ipse creavit ex nihilo dolores quibus
 pressit te, noli aliam quaerere causam, **V**
 voluntatem eius, ipse ea quae pateris
 ria suae tuaeque refert incrementum. Sed d
 qui producit lumen de tenebris, & tra. D
 vertit in diem, convertet planctum nostr
 canticum & secundum multitudine conf
 rum tuorum consolationes eius laetificatio
 ni manum tuam. Haec sunt quae spectantur ne
 luntatem Dei antecedentem & independentem
 tem, quae à S. Joanne Damasceno nominatur &
 Voluntas Beneplaciti qua Deus ut ab eum
 Dominus de suis disponit creaturis prae
 neplacitum suum sine cooperatione praese
 merito vel demerito earum. Hic pro eodem
 operis, voluntas est operantis. Ego D^{omi}num,
 & non est alter &c. Quae voluntas est
 sit Dei optimi, spectare aliud non potest. **ides.**

bonum, quidquid tandem accidat, adeo ut
 mala ipsa quæ inde promanant, inter bona
 numeranda sint. Cum enim deus per naturam
 suam & essentiam, ipsa sit bonitas, quomodo
 potest ex se profundere aliud quam bonum?
 Quomodo potest velle suæ creaturæ aliud
 quam bonum? siquidem hæc nullam tum ei
 præbet occasionem malefaciendi.

§. VI.

Voluntas Dei consequens.

Voluntas Dei subsequens & secundaria
 est illa, quam Deus habet non ex se solo
 sed datâ occasione vel causâ ex parte creatu-
 ræ. Dicitur consequens, quia consequitur
 nostram dispositionem, & operibus nostris
 conformatur, quæ si bona sunt, illa nobis bo-
 na est & benefica; si mutamur & illa muta-
 tur nostro loquendi modo; cui applicari pos-
 sunt illa Davidis verba: *Cum sancto sanctus e-
 ri & cum viro innocente innocens eris, &
 cum electo electus eris, & cum perverso per-
 verteris.* Instar speculi hic res geritur: illud re-
 præsentat ea omnia, quæ ex opposito fiunt;
 eodem oculo respicit quo aspicitur, Æthio-
 pem, repræsentat nigrum, Europæum, al-
 bum; si torvum intueris, torvum exprimit, si
 arides, aridet; quos si onte, oculis, vultu, ma-

nibusque motus efformas, conformatur
 fert. Talis & Deus est, qui Sap. 7. dicitur
culum sine macula perinde ac si dicat
 qualemcumque Deus vultum præ se
 semper sine macula est. Si qua forte videtur
 nobis, non ab ipso, sed à nobis est, non
 vertenda vitio, sed nobis. Sicut in speculo
 est macula, neque defectus repræsentat
 vos & defectus illorum qui illud inspicunt
 sed hæc ejus potius perfectio est. Si res
 aut distortas monstrat, non sunt tales
 nec ab illo procedunt, sed exhibet duntaxat
 dispositionem eorumque motus qui
 habet oppositos. *Sic nos tu visita, sicut
 mus.* dicebat S. Thomas Deo, in hymno
 dam quem deinde Ecclesia usurpavit
 cio vener. Sacramenti. Quibus verbis
 rogamus ut nos dignetur invisere
 nobis honoratur. Verum etsi id non potest
 veriùs dici potest: *Sic nos tu visita, sicut
 limus.* Sic nos tractas, sicut à nobis tractas
 sic nos muneras, sicut tibi servimus. dicitur
 obvertis nobis, si avertamur à te; at contra
 faciem, si revertamur ad te. Odium enim
 te nascitur sed ex peccatis nostris. Vnde
 punitio non sunt opera tua: *alienum opus
 peregrinum est opus ejus ab eo.* Ignis cupit
 eum nostrarum celestem illam atque

nalem accendit. Crimina nostra ad vindictam
nostri manum illius armant. Tolle peccatum
& infernus non erit : non avertitur Deus ab
homine nisi quatenus à peccante offensus, a-
deo ut voluntas hæc Dei punitiva peccato-
rum nostrorum jure merito *subsequens* vo-
cetur quæ nisi ex nobis oriretur, in illo non ef-
set, idcirco dependet à nobis, consequitur &
conformatur operibus nostris.

§. VII.

 *Applicatio utriusque voluntatis ad historiam
Jeroboami.*

SECUNDUM hanc utriusque voluntatis in
Deo differentiam facile est respondere ad
difficultatem supra propositam, quo pacto
Jeroboam homo sceleratissimus à Deo no-
minatus fuerit Rex decem tribuum, tametsi
paulò post Deus negaverit suo nutu & con-
silio eum ad regnum fuisse promotum. Nam
verissimum est secundum voluntatem Dei
antecedentem, Jeroboamum à regiâ digni-
tate fuisse exclusum, nec ad eam umquam
aspirare potuisse. Verùm cum peccata populi in-
dies cumularentur, & ad coelum usque excre-
scerent, ut inde castigarentur, Deus videns
Jeroboamum regno inhiantem, hominem

impium,ferocem, crudelem, aptum iræ
 flagellum & miſtrum juſtitia, voluit
 ſubſequentē qua decrevit peccata punire
 raelitarum,permittit ut eligeretur in regē
 quo tamquam carnifice uteretur ad rebellē
 populū caſtigandum.Hujusmodi ſumē
 ges quos provocatus ad indignationem
 nonnunquā populis præficit,non ut inducat
 in malum quod eis velit, ſed è converſo
 retrahat à malo, & reducat ad bonum,
 peccatorum maculis & ſordibus purgat
 atque emundatos,participes faciat regni
 leſtis,in quod nihil admittitur coinquē
 Sic igitur regium nomen & dignitatem
 improbis odium Dei in ipſos, non amor
 & amor:autoritatem illis confert & potē
 tiam voluntate conſequentē, qua ſer
 amicorum conſtituit commiſſa punire
 ſta,aut merita augere ex tolerantia in
 rum,nec ſine hac Dei intentione coronat
 bene meriti,nifi ut hic etiam aliquod dret
 virtutis ſuæ præmium. Hoc modo pro
 hujus mundi fortuna,honores & tituli
 nunquam præter Dei ordinem primò con
 tutum obveniunt, quamvis ſerviant
 Contra verò res adverſæ & calamitates
 quam non ſunt conformes Dei deſiderio
 quod habet ſalutis noſtræ,quamvis immo

interdum voluntate consequente, quæ creaturarum sequitur dispositionem. Hæc est causa cur probi, si prosperis affluent, suspecta habeant, nec ea recipiant nisi cum tremore & metu, cum tamen afflictiones libenter excipiant tamquam salutis suæ certissima media. Jeroboam si Deum consulisset illo tempore quo de transferendo in ipsum sceptro agebatur, induci ad acceptandum non potuisset etiam suadentibus Prophetis omnibus, sed quia unum illorum adulantem audire maluit suæque ambitioni obsequi, cæco abreptus impetu illam ingressus est viam, quæ quidem conformis erat divino decreto tumendi vindictam de populo suo, non verò illi quod habuisset de salute Jeroboami, si hic ipse non obstitisset. Hac ratione interdum fit, ut exteriori rerum specie decepti quidam nihil minus cogitantes unam pro alia Dei viam arripiant, in qua se ipsos perditum eant, interim tamen alijs ad salutem præbeant occasionem.

CAPUT VII.

Conclusio Libri primi per illustria quædam
exempla.

§. I.

Efficacia Exemplorum.

Commune dictum est & verissimum
manum non solum meliorem esse
guâ artificem, sed magis etiam disertam
efficacior in persuadendo. Documenta
quæ exemplis dantur longe plus in animis
nostris efficiunt, quam quæ solis expressis
sunt verbis. Longum iter per præcepta, ut
quit Seneca Ep. 6. breve & efficax per exem-
pla. Numquam videbimur dixisse omnia
perfecisse instructionem, si hæc per præcepta
tantum sit à nobis tradita. Quotidie à nostris
Magistris nova cudentur præcepta, nec quis
quam complebit omnia, sed quantacunque
condat, relinquet sibi succedentibus plura
semper excogitanda. Cùm verò docemus per
exempla, una vice dicimus omnia; opere
nim omnibus suis numeris expleto adju-
gere nihil est opus. Illud est quod nunc aggre-
dior ostendere deinceps efficacius quam ha-
ctenus, qualem nimirum fiduciam in nostris
actionibus habere debeamus in summa De-
Crea

Creatoris nostri bonitate & Providentia, ut animam inspirem vitamque conferam per exempla, quam mortuis hucusque præceptorum coloribus adumbravi picturam. Porro ex innumerabili personarum numero quas in hanc rem possem adducere, tres duntaxat selegi, quorum res gestæ docente Spiritu sancto sunt scriptis mandatæ, ut nemo de eorum, quæ in medium proferam, possit veritate dubitare.

§. II.

Heli severè punitus.

PRIMUM illustrium personarum exemplū sit Heli summus Sacerdos, qui ut habetur *lib. 1. Reg.* divinitus electus successit Patri suo in Pontificatu ut hanc supremam dignitatem transmitteret ad posteros familiae suæ usque *in sempiternum*, nisi consilia Dei interrumpisset insigni inobedientiæ actu. Erat hic ut verbo dicam, pater sicut ceteri, id est pater in filios suos indulgentior, dissimulans delicta eorum, ad castigandum remissior, ad placandum illis propensior, tantaque hac in re dignus reprehensione ut audire mereretur à Deo hanc gravissimam exprobrationem: *magis honorasti filios tuos quam me. serve ingratis sic- cins decuit te illorum sceleratissimæ vitæ*

A 5

po-

potius curam gerere quam sacrificiorum
 meorum? sciebas nequitias illorum & ru-
 pessimas audiebas ab omni populo, nec objur-
 gasti quidem eos acerbius (cap. 2.) postquam
 te tot tantisque cumulavi bonis, sicine ma-
 oportebat contemni abs te? plus apud te caro
 & sanguis valuit, quam gloria nominis mei
 & divini cultus Sacrificij? prætulisti amorem
 filiorum tuorum præceptis meis. Itaque Deus
 qui nihil patitur honori sibi debito detrahi,
 videns hunc hominem cum sui cultus sum-
 mâ injuriâ, timore displicendi filiis suis non
 revocare illos à quotidianis sceleribus & lu-
 xuriosa vitâ quibus toti populo erant scin-
 dalo, nec continere illos, ut par erat in officio
 per acriores increpationes aut severiores ca-
 stigationes, quas non oportebat omittere,
 cum verba non prodesse, hanc inquâ præ-
 postero in filios suos affectu excæcati patris
 indulgentiam jam diu videns Deus, non
 ferendam diutius censuit. Itaque primum illi
 minatus est per Prophetam his verbis: *Hæc
 ait Dominus Deus Israel cap. 2. v. 30. loquens
 locutus sum, ut domus tua & domus patris tui
 ministraret in conspectu meo usque in sempiternum.
 Nunc autem dicit Dominus, ai sit hoc à
 me: sed quicumque glorificaverit me, glorifica-
 bo eum: qui autem contemnunt me, erunt igno-
 biles*

biles. Ecce dies veniunt, & praeidam brachium tuum; & brachium domus patris tui. (id est potentiam & nobilitatem stirpis tuae qua Heli tunc florebat in populo) ut non sit senex in domo tua. Et videbis amulum tuum in templo in universis prosperis Israel: pars magna domus tua morietur cum ad virilem aetatem venerit; Filii tui Ophni & Phinees in die uno morientur ambo. Idem deinde significavit illi per ministrum ejus Samuelem illum ipsum ad quem postmodum translata est Pontificia dignitas.

§. III.

Heli perfecté resignatus.

Quid hic putas aut dixisse aut fecisse Heli audito tam tristi atque inopinato nuntio? Numquid tibi desperasse videtur ut Esau cum hic audiret benedictionem suam sibi à fratre ereptam? Numquid exclamavit contra coelum & terram? Numquid male dixit domui suae atque familiae? Numquid furiosi instar violentas sibi manus intulit? Numquid diris se omnibus & furiis devovit? Numquid omnes ex orco diabolos evocavit, sicut permulti faciunt in re minoris momenti? Nihil omnino horum aut dixit, aut egit. Quid igitur? numquid saltem invasit Prophetam, a quo

ista audiebat, aut domo expulit ministrum suum, qui ausus fuisset tam sinistra sibi nuntiare; nullâ habitâ ratione fenestris suae, nullâ infirmitatis, qua eo ipso tempore laborabat, nulla paterni in filios suos domumque amoris? Nihil ejusmodi fecit. Quid tandem igitur? Quid dici potest! Vix adduci posses ut crederes, nisi Deus ipse testaretur in sacra Regum historiâ: *Et ille respondit, ait Scriptura 1. Reg. 3. Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.* Quasi dicat: supremus est Dominus, ego subditus ejus & mancipium; non decet ut servus contradicat Domino suo. Alerus meus est, ego famulus ejus; famuli est obedire hero suo. Pater meus est, ego filius ejus; convenit ut filius se conformet voluntati parentis sui. Denique Creator meus est, ego Creatura ejus; necessarium est igitur omnino ut ita me ei committam, sicut lutum versatur in manibus figuli, ut quaecunque huic placuerit, formam recipiat, sive curren- te rota ureus exeat in honorem, sive in contumeliam; ita & me paratum esse oportet, ut vel in oculis omnium luceam, vel in gloria delitescam in tenebris prout ipsi visum fuerit. *Dominus est quod bonum in oculis suis est, faciat.* Ejusmodi responsionem semper habere nos in promptu oportet ad repellent-

das fortiter cogitationes omnes displicentia, impatientia, iræ, vindictæ, desperationis, quas satanas excitare solet in cordibus nostris, cum quid sinistri atque improvidi accidit in negotiis nostris: cum nuntiatur aut causam in iudicio perditam, aut filium mortuū, aut vineam frigore adustam, aut percussam grandine messem totius anni periisse, aut pestem grassari in pecoribus, aut exundasse mare & omnem circa regionem obruisse, aut ardere passim bella, aut imminere agrorum sterilitatem, aut contagionem ubique serpere & cum sexcenta huiusmodi mala audiuntur, hoc unum ingeminandum est: *Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat.* Quis ego sum ut contradicam Altissimo? vermiculus terræ, pulvis & cinis, imo nihil, audebo ad examen revocare sanctissima divinæ providentiæ consilia, & dicere Deo: *Cur ita facis?*

§. IV.

Josaphatus in afflictione ad Deum confugit.

Alterum exemplum quod hic referatur de sanctissimo rege Josaphato narratur lib. 2. paralip. c. 20. Hic pius princeps, cum ei nuntiatum esset venire contra se Moabitas & Ammonitas, & accolas montis Seiz cum in-

numerabili multitudine de transmarinis & Syriae locis, nequaquam despondit animum, non misit legatos qui cum illis de pace tractarent, sed divinae se totum voluntati commisit, sive Deo placeret probare se, sive sua punire delicta, sive miraculosam sibi de hostibus suis victoriam concedere, magno sanè animo sine majore divinorum consiliorum indagine constituit excipere quidquid Divina providentia ordinasset. Et quamvis non æquo Marte pugnaturus videretur, utpote qui vix decem suorum posset opponere mille viris hostium, progressus est tamen cum exercitu suo, postquam se totum contulisset ad rogandū Deum institutâ publicâ in templo Domini comprecatione, in qua inter cetera his usus est verbis: *Cum ignoremus quid agere debeamus hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.* Quasi dicat: Domine Deus noster tanta huc usque nos gubernasti bonitate, tantâ sapientiâ, tantâ felicitate ut merito acquiescere debeamus divinae Majestati tuae, promptisque animis accipere quaecunque accident in posterum; nec enim valemus penetrare consilia tua quæ in præsentis statu concepisti de nobis, utrum hæc eò spectent ut ab imminetibus hostibus affligamur, quaque ratione & quousque; an verò ut hos ipsos

con-

confundas & deleas in conspectu nostro, non obstante omni eorum multitudine ac potentia. Vtrumque æquè tibi facile, atque in promptu est Deus cæli & terræ; tu enim dominaris regnis gentium, in manu tua est fortitudo & potentia &c. In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, sed cum ignoremus quid agere debeamus, ad te confugimus parati ad suscipiendū de manu tua, quidquid tibi placuerit, cum eā tamen fiduciā erga bonitatem tuam infinitam, fore, ut nunquam abicias nos & quidquid id tandem erit, nobis sub tuā ubique tutelā atque curā constitutis sit omninò melius sive vincamur, sive vincamus, vivamus, seu moriamur. Jam verò quid futurum sit ignoramus, & quid in præsentia agere debeamus, sed omnia nostra tuæ fidei, spem omnem atque fiduciam tuæ committimus misericordie, hoc unum habentes residui ut oculos nostros dirigamus ad te. Hac ratione quoscunque rerum casus atque eventus, quæcumque pericula ac incommoda quascunque persecutiones & afflictiones tam communes quā particulares, consuetas & insolitas oportet recipere de manū Dei in omnibus ad eum confugientes eique nos committentes ad faciendum & patiendum quidquid divinæ circa nos providentiæ placitum fuerit.

§. V.

§. V.

David pulsus à Filio, recurrit ad Deum.

Tertium & maximè memorabile exemplum quod in hanc rem afferri potest suppeditat nobis liber Regum tertius c. 15. Davide rege fugiente in gravissimâ illâ regni sui perturbatione per impium Absalonem excitatâ Hic cum simulatâ humanitate & fraudulentâ benevolentâ populi animos ante occupasset, molitus est etiam regnum Patri suo armatâ manu eripere. Pium regem Hierosolymâ egressum inter fidos regni proceres consequebantur etiam *Levita unusquisque & sacerdotes portantes arcam fœderis Dei* sp̄ salutis & felicitatis populi, quos ut conspexit Rex iussit cum Arcâ redire in urbem, adiungens hæc verba quæ declarabant cor ejus secundum Cor Dei, atque insigni plenum fiducia, animum qualem in ejusmodi occasione posset quis prædere. *Reporta arcam Dei in urbem* (inquit rex ad Sadoc sacerdotem, qui ejus deducendæ curam habebat) *si in venero gratiam in oculis Domini, reducet me & ostendet mihi eâ, faciat quod bonum est corâ se.* O generosum pectus! ô animum inexpugnabilem! ô divinam viri virtutem! qui tam paratus est spoliari regno, quam alius quispiam veli-

men
tatis
essen
verb
men
præst
fatio
quid
mni
regi
cum
clarg
sum
repu
expe
mon
men
proc
impi
riat
dom
navi
num
volu
mici
inter
me?
max

men

mento: qui non magis movetur jacturâ digni-
 tatis, suæ & fortunarum omnium quam si res
 essent non suæ, & nullius momenti. Paucis
 verbis non parva & pauca complexus subli-
 mem docuit philosophiam. Quid enim est,
præsto sum? Nisi paratus sum facere sine excu-
 satione, sine restrictione, sine difficultate,
 quidquid Deus voluerit. Vis Dominator om-
 nium Deus detrahere capiti meo diadema
 regium? vis meo me regno pellere? Vis una-
 cum fortunis omnibus quas mihi hactenus
 elargitus es, tollere etiam vitam meam? *præsto*
sum. Ordina, impera, fac quod libuerit, non
 repugnantem Divinæ voluntati tuæ meam
 experieris. Vis ut revertar in exilium, ad
 montes & speluncas recipiam me passurus fa-
 mem & sitim, omnium expositus insidiis &
 prodicionibus? *præsto sum*. Vis ut barbaram
 impii filii ad mortem me prosequentis expe-
 riar crudelitatem, & victor exterarum virium
 domesticis in ruinis sepeliar? Et cui vitam do-
 navi, meam eripiat? *præsto sum*, facias quod bo-
 num est coram se. Quid posset amplius dici? si
 voluerit Deus ut amici mei omnes mihi ini-
 mici fiant, & quotquot fero inimicos, patiar
 interfectores? ut subditi mei rebellent contra
 me? ut ab iis quos pluribus affeci beneficiis,
 maximas recipiam injurias? *præsto sum*. Si di-
 xerit

xerit mihi : Volo David ut redeas & abscondaris in cavernis petrarum , moreris in speluncis montium, profugus & vagus panem ostiatim colligas, ut pascas modo porcos sicut quondam pavisti oves. Quid præterea jubeat quid illi placuerit, *præsto sum* : paratum ad obediendum, alacrem & fidelem in exequendo experietur. Vide ut casus adversos omnes & eventus rerum diversos non hominibus adscribat sed Deo. Non dicit si Absalon mihi coronam detrahat ; si hostes mei occasionem sumant ad incitas me redigendis ; si adversa fortuna ad pastoritiam me vitam remittat ; sed sine ullo ad creaturas respectu, perinde ac si illæ hac in re nihil possent , ad Deum recurrit, hujus sanctissimæ voluntati se penitus subjicit. *Si autem dixerit, non placeo præsto sum; faciat quod bonum est coram se* Quo significat revera Dei voluntatem omnium esse opificem, hanc ordinare rerum seriem, hanc inchoare omnia, hanc dirigere progressus, hanc moderari exitus , huic res creatas deservire instrumentorum loco ad exequenda consilia ipsius intentumque finem obtinendum. Idem docuere summus Sacerdos Heli, idem Iosaphatus. Nimirum efficax medium, in rebus omnibus veram animi quietem, securam mentis pacem obtinendi. Nam

si Deus est qui hoc aut illud vult facitque,
 quis ei se audebit opponere, quis contradice-
 re? Non est fortitudo, non est sapientia, non est
 potentia contra Dominum. Dubitare non li-
 cet quin Deus sic ordinet, quin ille immittat
 nobis calamitates publicas, & privatas has il-
 lasue afflictiones; proinde de ejus manu cun-
 cta sunt suscipienda. Non est malum in mun-
 do, peccato duntaxat excepto, quod Deus
 non fecerit, ut sæpe testantur prophetae. Quid
 igitur conturbamur? quid ultiones cogita-
 mus? Cur non dicimus potius cum sanctissi-
 mo rege Davide: *si autem dixerit, non places:*
præsto sum, & cum Josaphato: Cum ignoremus,
quid agere debeamus, hoc solum habemus resti-
dui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Et
cum Heli pontifice: Dominus est,
quod bonum est coram se, facias.

1. Reg. c. 3.

✠(* *)✠

TRACTA-